

El batxillerat a les Illes Balears

Pere Franch Serra

Manel Perelló Beau

RESUM

Aquest treball pretén donar a conèixer la situació del batxillerat a les Illes Balears. Analitzam l'evolució de la matrícula del curs 1995-96 al 2009-10 i completam aquestes xifres amb els resultats acadèmics, comptabilitzats preferentment en taxes per poder comparar-los amb els d'altres comunitats autònomes. Així mateix, contextualitzam els resultats de batxillerat entre els de la resta d'etapes educatives i procuram respondre la pregunta: Ens atracam a les xifres d'alumnes amb estudis postobligatoris (85%) que es va marcar la UE a Lisboa?

RESUMEN

Este trabajo pretende `presentar la situación del bachillerato a las Islas Baleares. Se analiza la evolución de la matrícula del curso 1995-96 al curso 2009-10 y completa estas cifras con los resultados académicos contabilizados, preferentemente, en tasas para poder compararlos con el resto de las comunidades. Así mismo, contextualiza los resultados de bachillerato entre los resultados del resto de etapas educativas e intenta responder a la pregunta: ¿nos acercamos a las cifras de estudiantes con estudios postobligatoris (85%) que se marcó la UE en Lisboa?

INTRODUCCIÓ

Qualsevol aproximació al tema del batxillerat hauria d'interessar-se per la taxa d'alumnes d'ESO que segueixen aquests estudis i que s'hi titulen. Més encara, quan es refereix a aquest tema, sol parlar de l'ensenyament postobligatori i, en aquest sentit, l'Agenda de Lisboa, signada pels ministres d'Educació de la UE, pretenia que el 2010 el 85% de l'alumnat assolís estudis postobligatoris. Aquesta seria la versió quantitativa d'un repte fortament conegut, que és que en la futura societat del coneixement els ciutadans tinguin una bona formació, uns bons estudis.

Compleixen els joves de la nostra comunitat autònoma aquestes expectatives? Compleix el nostre sistema educatiu i la nostra societat aquestes exigències? Per respondre aquestes preguntes hem emprès tres línies de captació d'informació:

I. Xifres absolutes del batxillerat: matrícula i promoció

D'una banda, hem disposat de les dades de matriculació de tots els nivells d'estudi no universitari, des del curs 1995-96 al 2009-10, que ens ha cedit la Direcció General de Planificació i Centres. Aquestes xifres, tractades adequadament, ens permetran valorar l'evolució de la matrícula de batxillerat en dades absolutes. Així mateix, podrem distingir entre escola pública i privada, entre homes i dones, i entre les modalitats de batxillerat.

També analitzarem el que passa en aquests estudis: l'evolució de la matrícula, les dades de promoció i les compararem amb la matrícula de FP.

2. Xifres relatives: evolució de les taxes d'èxit escolar a l'ensenyament postobligatori. Analitzarem les taxes de l'alumnat que obté el títol de batxillerat i les compararem amb les expectatives que té la UE respecte dels joves amb estudis postobligatoris. Contrastarem les dades de les Illes Balears amb les d'altres comunitats autònomes i països europeus.

3. Conclusions i anàlisi contextual

Per desenvolupar aquest article, a més de les dades que ens va facilitar la Direcció General de Planificació i Centres, n'utilitzam d'altres d'aportades per les publicacions anuals de *Las cifras de la educación en España* i les que apareixen a l'estudi *Fracaso y abandono escolar en España*, de Mariano Fernández Enguita, Luis Mena i Jaime Riviere, publicat per Fundació La Caixa.

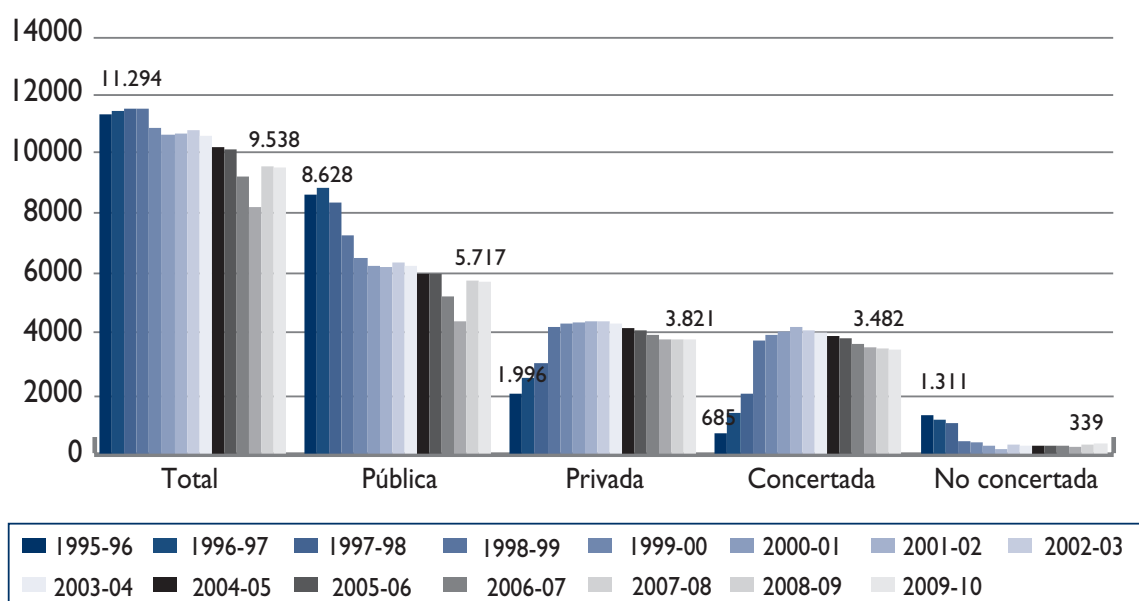
I. XIFRES ABSOLUTES DEL BATXILLERAT: MATRÍCULA I PROMOCIÓ

I.1. Dades de matrícula al nivell de catorze anys. Anàlisi

La matrícula ha disminuït un 16%, és a dir, en 1.756 alumnes.
L'escola pública ha perdut 2.911 alumnes, és a dir, ha disminuït un 34%.
La concertada ha augmentat un 408%.

No és objecte d'aquest treball estudiar el nivell de catorze anys (ESO3, BUP I i FPI), però és un punt de referència per analitzar l'evolució de la matrícula al batxillerat, ja que en l'anterior sistema educatiu era el primer nivell postobligatori i en l'actual quasi tot l'alumnat el cursa.

GRÀFIC I: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA ALS 14 ANYS

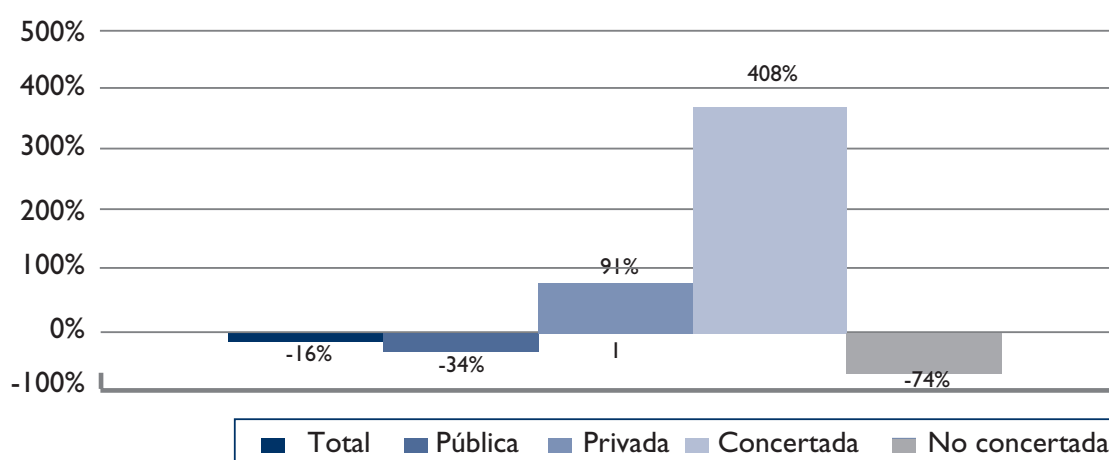

Cal tenir present que el gran canvi es produeix per l'aplicació de la LOGSE, que eleva fins als setze anys l'edat obligatòria d'escolaritat.

Les dades de la matrícula de les Illes Balears des del curs 1995-96 fins al 2009-10 apareixen al gràfic 1.

Com hem dit, la matrícula global ha variat poc, ja que del curs 1995-96 al 2009-10 ha disminuït un 16%, però ho ha fet de manera desigual segons el tipus de centre (vegeu el gràfic 2).

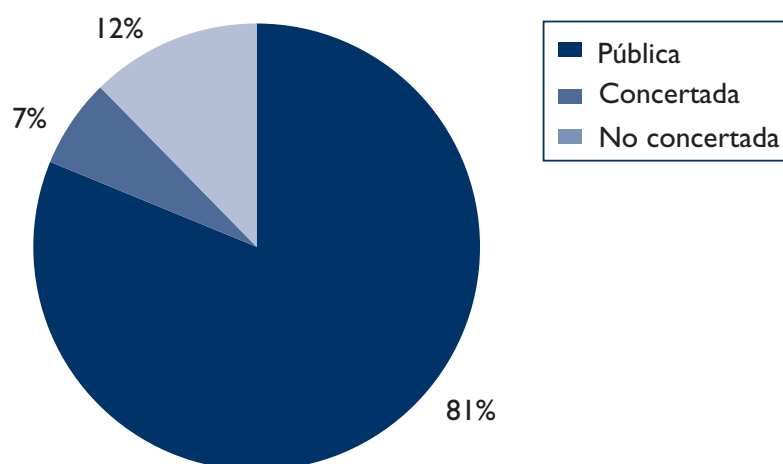
GRÀFIC 2: VARIACIÓ DE LA MATRÍCULA AL NIVELL DE 14 ANYS

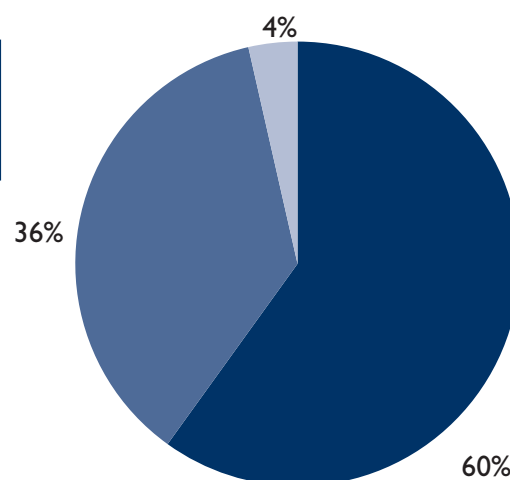
Així, mentre l'escola pública ha disminuït un 34%, la concertada ha augmentat un 408%.

Podem veure les distribucions que hi havia els cursos 1995-96 i 2009-10 als gràfics 3a i 3b, respectivament.

GRÀFIC 3a: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA AL NIVELL DE 14 ANYS, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 1995-96

GRÀFIC 3b: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA AL NIVELL DE 14 ANYS, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 2009-10

Tots els gràfics són d'elaboració pròpia

Ara bé, la dada fonamental que ens permetrà obtenir la matrícula de l'alumnat de catorze anys (universal) és la taxa d'alumnes que segueixen els estudis de batxillerat.

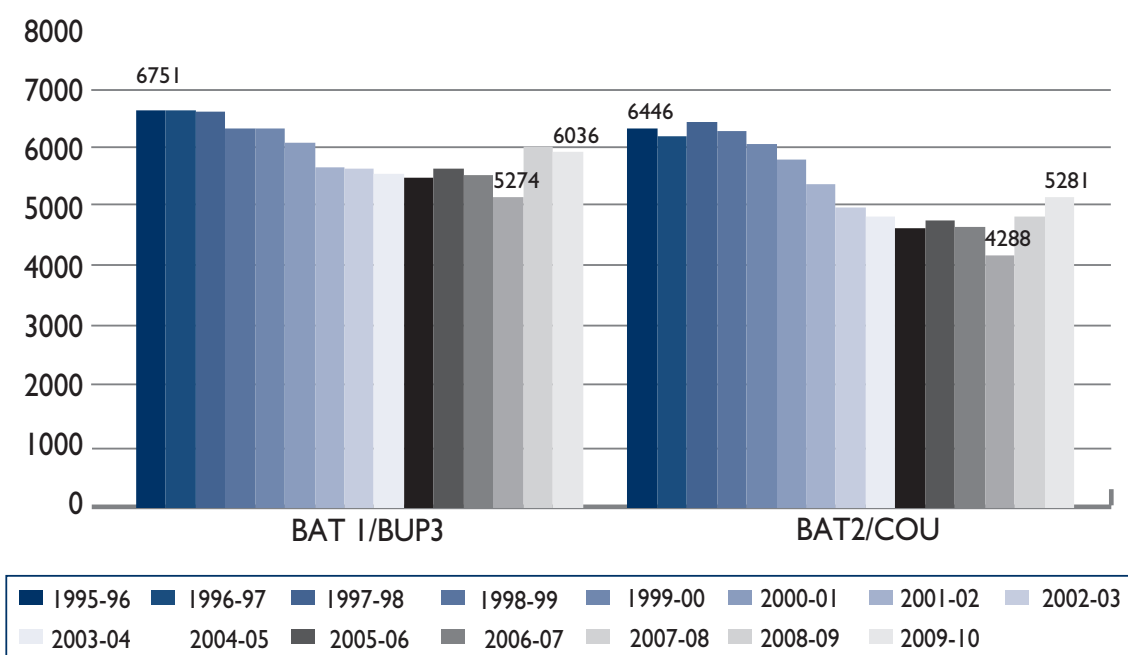
1.2. Dades de matrícula al batxillerat. Anàlisi

A primer, s'està recuperant alumnat, després haver perdut quasi 1500 alumnes, l'11% en total: baixa el 17% a la pública i puja el 14% a la privada.

A segon, passa el mateix però la recuperació és inferior i es perden el 15% d'alumnes: baixa el 28% a la pública i puja el 14% a la privada (ja quasi plenament concertada als dos nivells). La taxa d'alumnes que segueixen els estudis de batxillerat puja del 60 al 63% a primer, quan es matriculen, i baixa a segon del 57 al 52% degut a les baixes dades de promoció de primer

Veiem l'evolució de la matrícula del curs 1995-96 al 2009-10 al gràfic 7.

GRÀFIC 7: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA AL BATXILLERAT

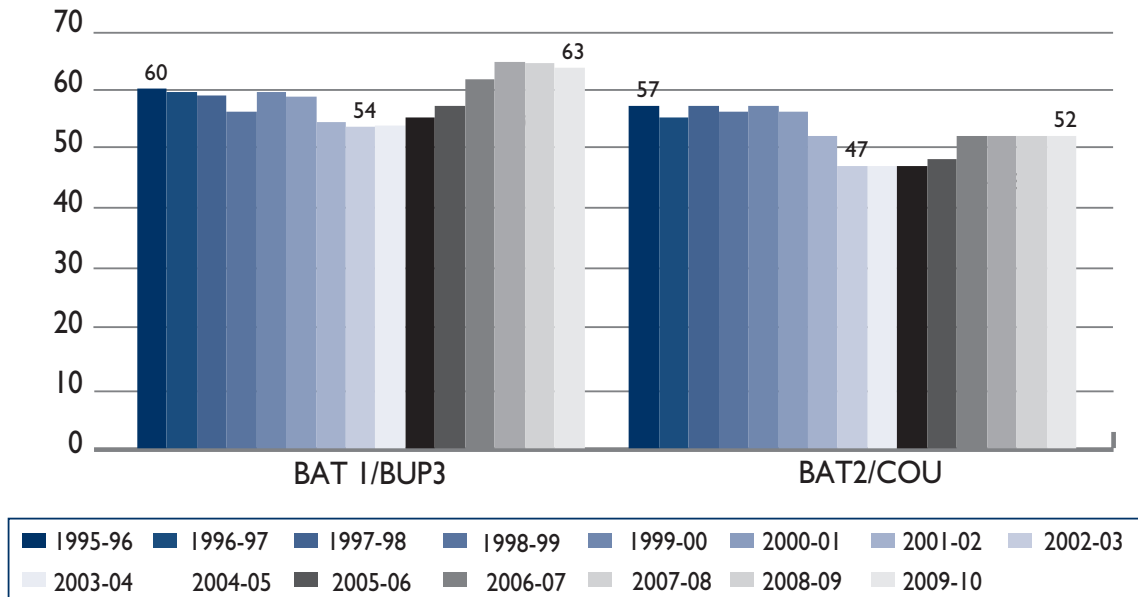
La disminució es produeix, sobretot, entre els cursos 1997-98 i 2001-02, que passa de 6.721 alumnes a 5.775, període que coincideix amb la implantació del nou sistema educatiu. A partir d'aquest curs, la tendència canvia i s'estabilitza entorn als 5.700, i repunta des del curs 2008-09.

Al segon de batxillerat o COU, el curs 1995-96, hi havia 6.446 matriculats, xifra que ha disminuït fins als 4.288 el curs 2007-08. Ara repunta i s'atraca als 5.500.

Per poder parlar d'un repunt clar comptam amb les dades de *Las cifras de la educación en España. Edición 2013*, que fan referència al curs 2010-11 (tot i que no estan tan desglossades com les que tenim del 2009-10). Si al curs 2009-10 hi havia 11.317 alumnes, al 2010-11 n'eren 11.800.

El gràfic 8 recull una informació molt interessant: la taxa d'alumnes que segueixen els estudis de batxillerat per cada cent estudiants de catorze anys (matrícula universal).

GRÀFIC 8: EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'ESCOLARITZACIÓ A BATXILLERAT

Gràfics d'elaboració pròpia

1.3. Dades de matrícula al batxillerat segons el tipus de centre. Anàlisi

La disminució de la matrícula a batxillerat solament afecta l'ensenyament públic (11%), que ha passat de 10.252 alumnes a tenir-ne 7.963, i havia arribat a tenir-ne solament 6.620 el curs 2007-08.

L'ensenyament privat guanya 409 alumnes (14%) i passa de 2.945 alumnes a 3.354. Així mateix, cal destacar que des del curs 2009-10 s'han concertat quasi la totalitat dels cursos i creix un 434%.

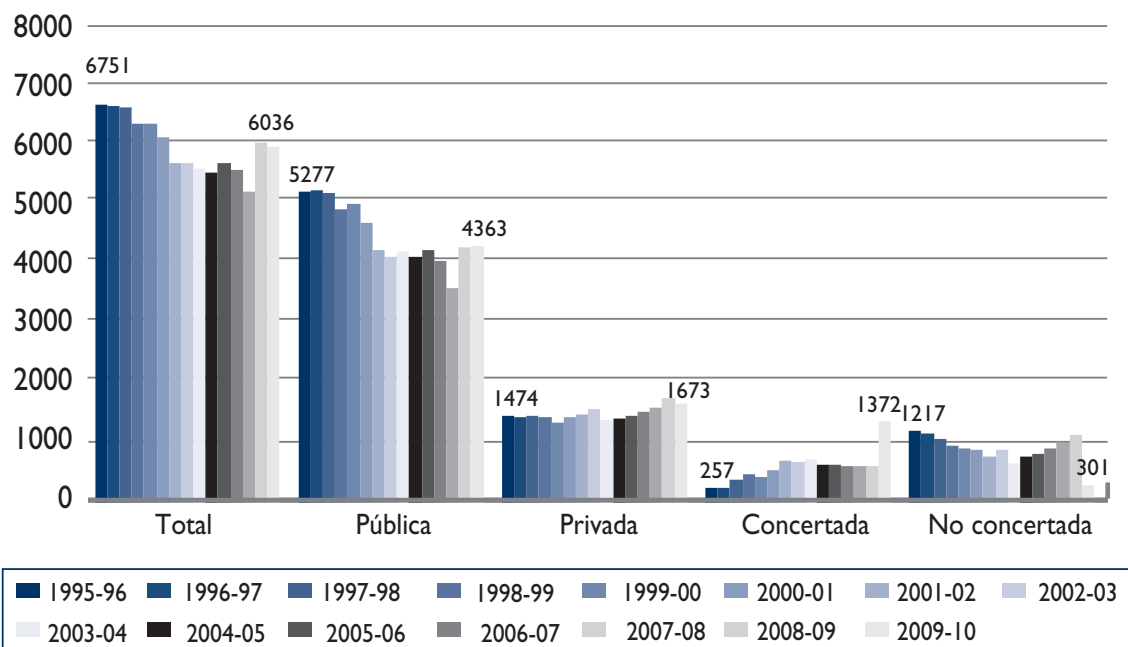
És significatiu, perquè consolida una tendència: l'augment d'alumnes de 11.317 a 11.800 (recollit a *Las cifras de la educación en España* per al curs 2010-11) se centra en l'escola pública, que passa a tenir 8.443 alumnes.

1.3.1. Primer de batxillerat

L'escola pública ha perdut 914 alumnes (17%), però estabilitza una recuperació.

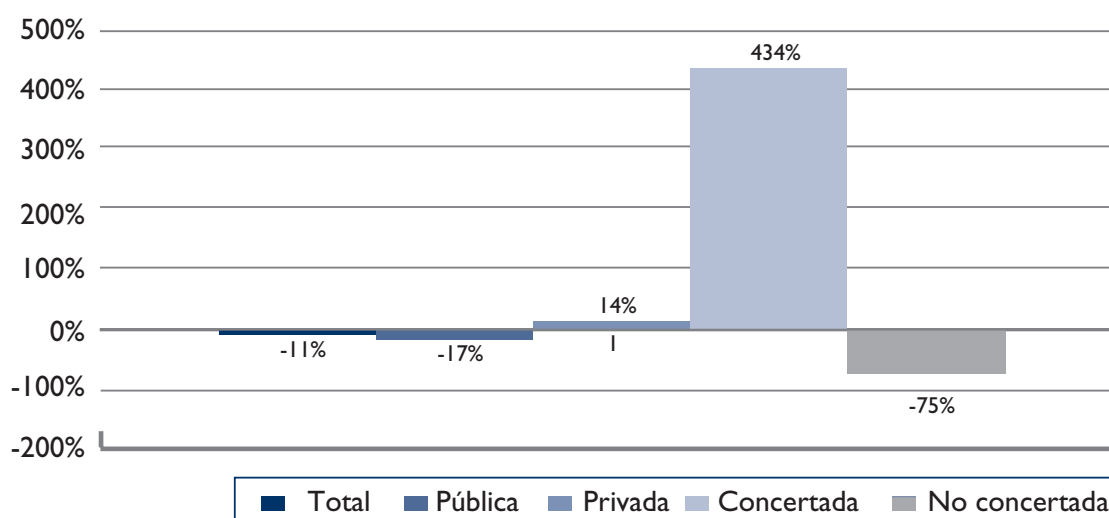
L'escola privada, concertada molt majoritàriament, augmenta de 1.474 alumnes a 1.673 (14%).

Les dades de l'evolució de la matrícula segons el tipus de centre són reflectides al gràfic 9.

GRÀFIC 9: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BATXI/BUP3, SEGONS EL FINANÇAMEN

La pèrdua total d'un 11% d'alumnes del curs 1995-96 al 2009-10 ha repercutit en l'escola pública, que n'ha perdut 914, xifra que representa una disminució d'un 17%. La privada, que molt majoritàriament és concertada, en guanya un 14%.

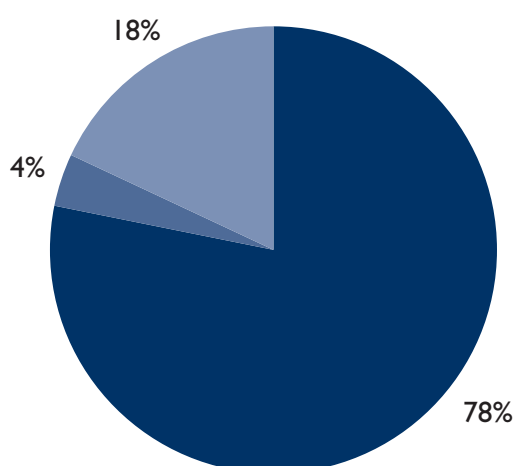
Les variacions de matrícula segons el tipus de centre són recollides al gràfic 10.

GRÀFIC 10: VARIACIÓ DE LA MATRÍCULA A BATXI/BUP3

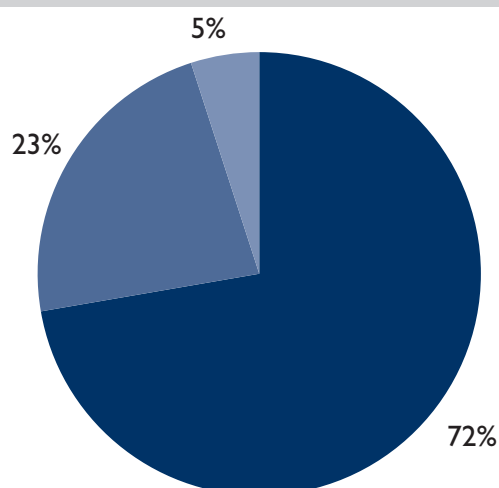
Destaca el canvi el curs 2009-10, en què es fa efectiva la concertació del batxillerat als centres que ja tenien la resta dels estudis concertats. La matrícula dels tres darrers anys (si tenim en compte les dades de *Las cifras de la educación en España. Edición 2013*) fa pensar que es consolida una recuperació de la matrícula.

Els gràfics I Ia i I Ib recullen els percentatges d'alumnes de primer de batxillerat, segons la tipologia dels centres: els dels públics passen del 78% al 72%, mentre que els dels concertats passen d'un 4% a un 23%.

GRÀFIC I Ia: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BUP3/BATXI, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 1995-96

GRÀFIC I Ib: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BATXI, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 2009-10

I.3.2. Segon de batxillerat

Tot i que l'escola pública remunta, ha perdut 1.375 alumnes (28%) respecte del curs 1995-96. La privada n'ha guanyats 210 (14%).

Com ja hem indicat, la matrícula de segon de batxillerat, com ha passat a primer, ha disminuït. Podem veure les dades de l'evolució de la matrícula segons el tipus de centre al gràfic 12.

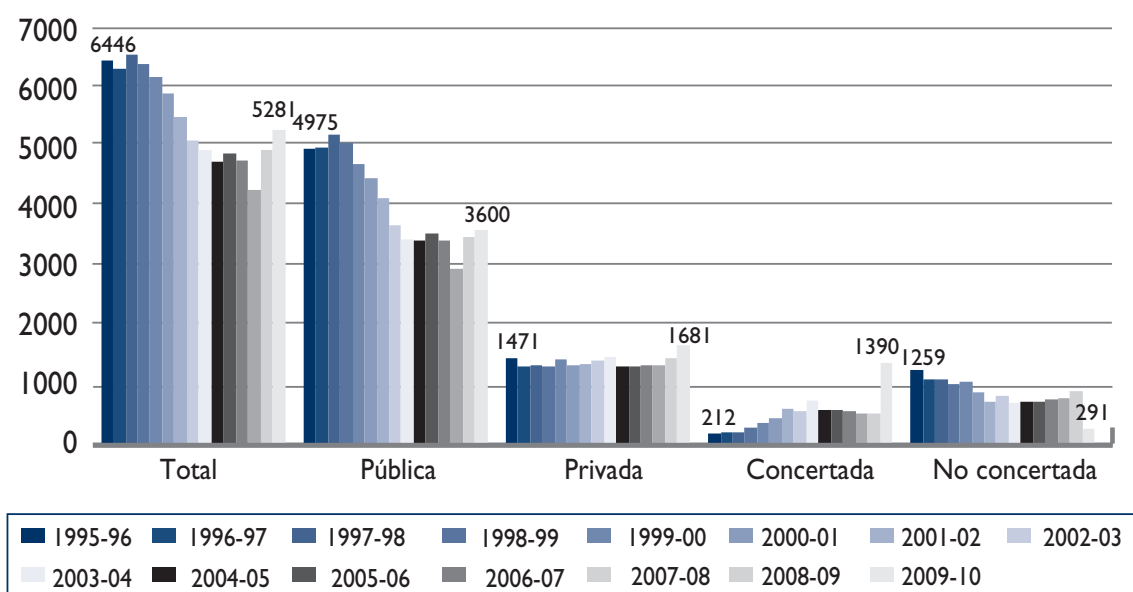
La disminució afecta d'una manera notable l'escola pública, ja que, tot i que es recupera, perd 1.375 alumnes, mentre que la privada en guanya 210. D'aquesta darrera, el 79% dels alumnes van a centres que tenen el batxillerat concertat.

La variació de matrícula que han tingut els diferents tipus de centre és reflectida al gràfic 13.

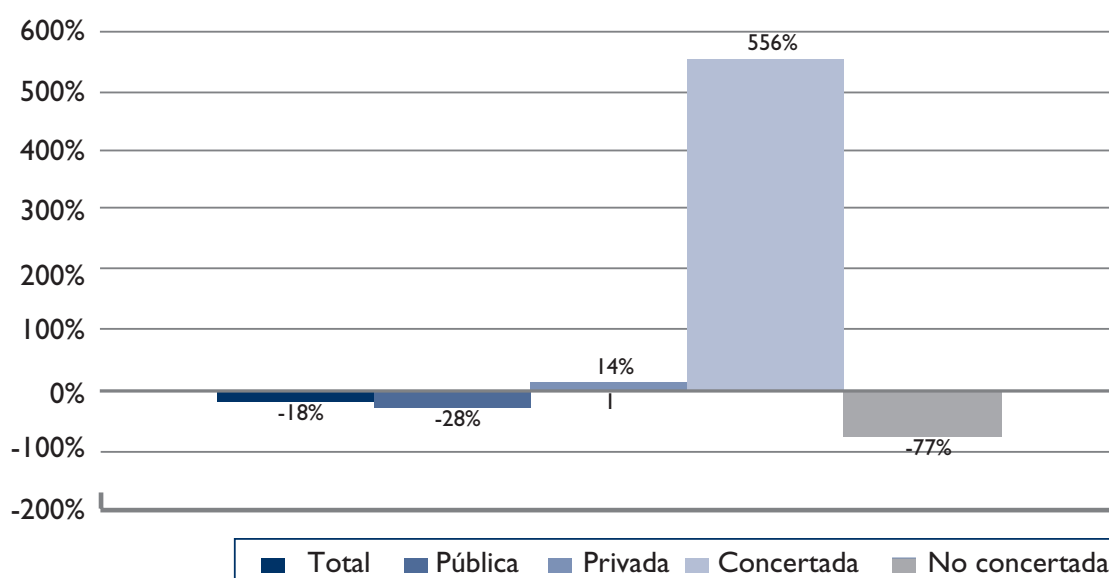
Els gràfics 14a i 14b representen els percentatges d'alumnes de segon de batxillerat segons la tipologia dels centres: els públics passen del 77% al 68%, mentre que els concertats passen d'un 3% a un 26%.

El gràfic 15 recull la taxa d'alumnes que segueixen els estudis de segon de batxillerat per cada 100 que estudien als 14 anys.

GRÀFIC 12: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BATX2/COU, SEGONS EL FINANÇAMENT

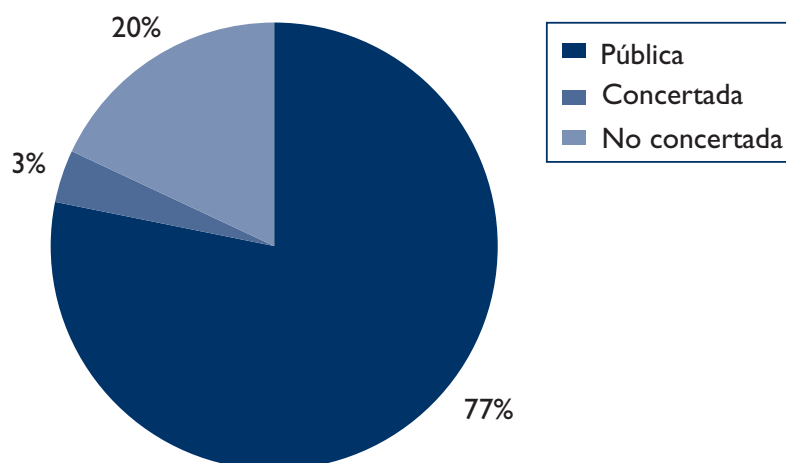

GRÀFIC 13: VARIACIÓ DE LA MATRÍCULA A BATX2

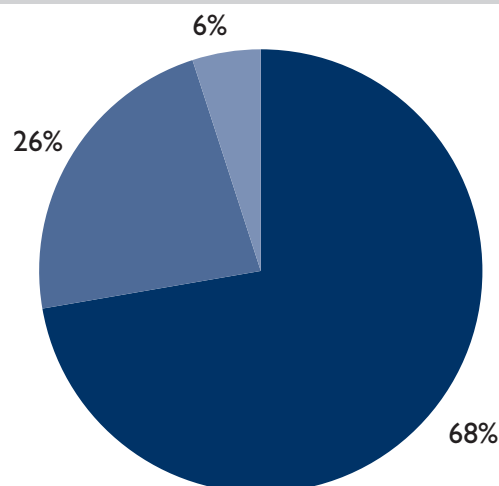

El gràfic 15 il·lustra la taxa d'alumnes que segueixen els estudis de segon de batxillerat per cada cent que estudien als catorze anys.

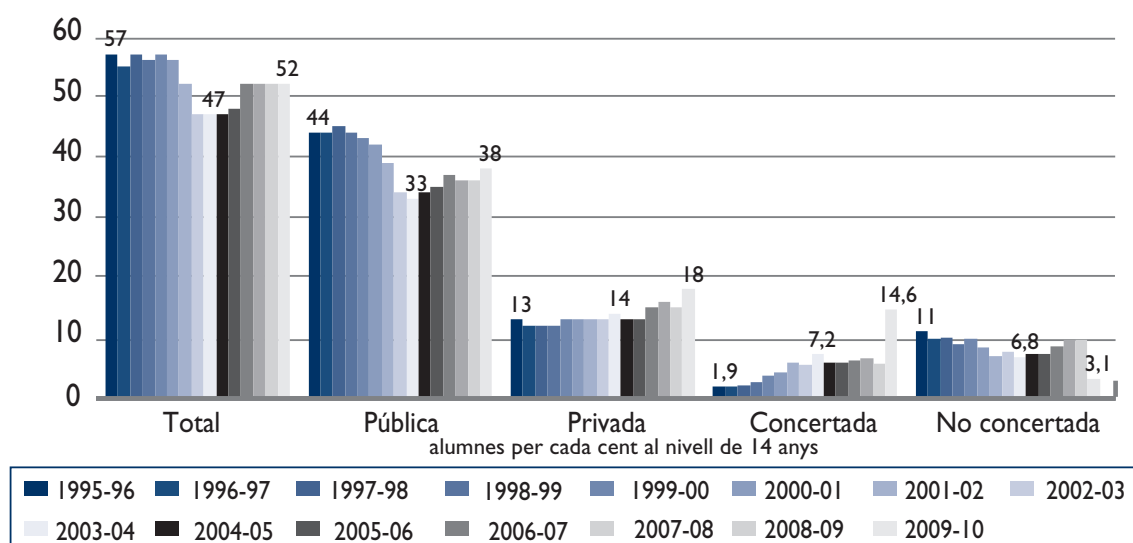
GRÀFIC 14a: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BATX2, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 1995-96

GRÀFIC 14b: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA A BATX2, SEGONS EL FINANÇAMENT, CURS 2009-10

GRÀFIC 15: EVOLUCIÓ DE LA TAXA DE SEGUIMENT A BATX2/COU

Gràfics d'elaboració pròpia

I.4. Dades de matrícula al batxillerat en relació amb les modalitats o opcions. Anàlisi

L'anàlisi per modalitats demostra que primer de batxillerat és un curs que té un nombre elevat d'alumnes que estan desorientats. Efectivament, si féssim cas dels canvis que hi ha hagut entre el curs 1995-96 i el 2009-10 en aquest nivell, en trauríem conclusions equivocades.

Per tant, ens centrarem en l'anàlisi del segon curs de batxillerat, que, a més, és el que porta a les titulacions definitives.

I.4.1. Primer de batxillerat

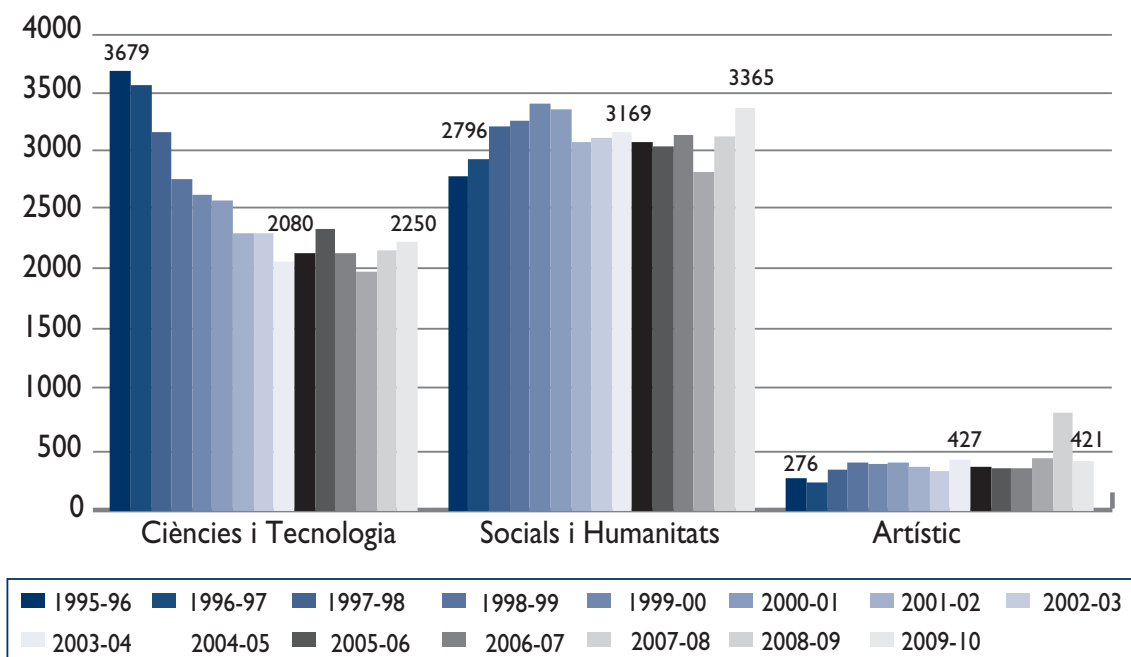
Ciències i Tecnologia disminueixen i perden 1.429 alumnes.
Socials i Humanitats han guanyat 570 alumnes, però tenen molt de fracàs escolar.

Òbviament, les dades recullen el que hem vist fins ara: un descens notable de la matrícula, que es recupera els dos darrers anys.

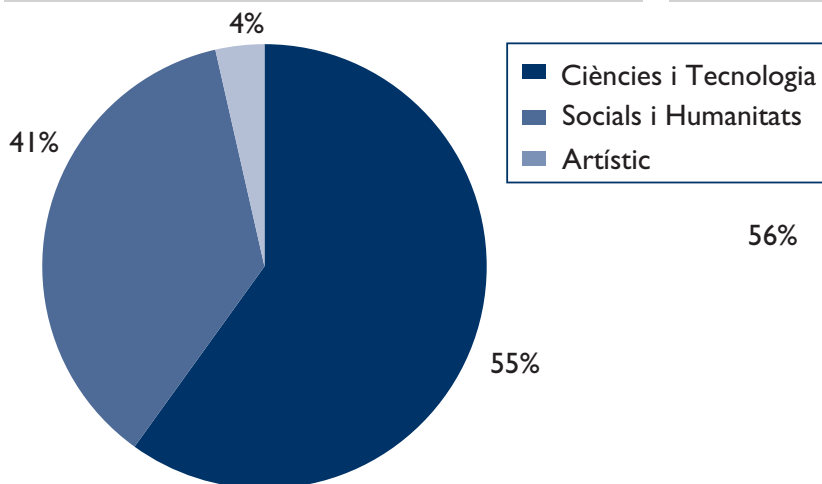
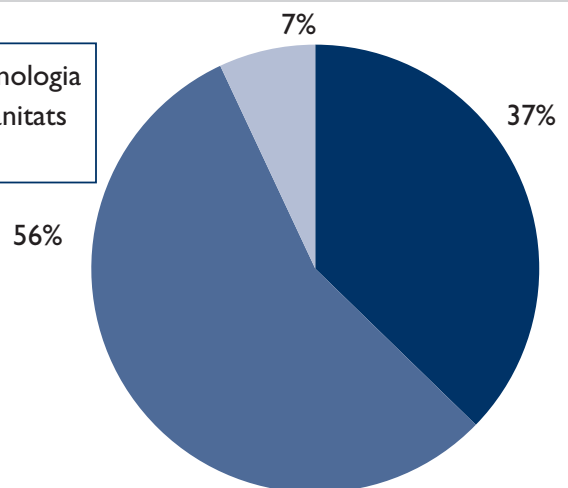
Veiem l'evolució de la matrícula per modalitats al gràfic 16. En destacam:

- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 3.679 alumnes a 2.250, és a dir, n'ha perduts 1.429, la qual cosa representa una disminució d'un 39%.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 2.796 alumnes a 3.365, és a dir, n'ha guanyats 569, la qual cosa representa un augment d'un 20%.
- c) La matrícula en la modalitat d'Arts ha passat de 276 alumnes a 421, és a dir, ha guanyat 145 alumnes, la qual cosa representa un augment d'un 53%.

GRÀFIC 16: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT, A BATXI/BUP

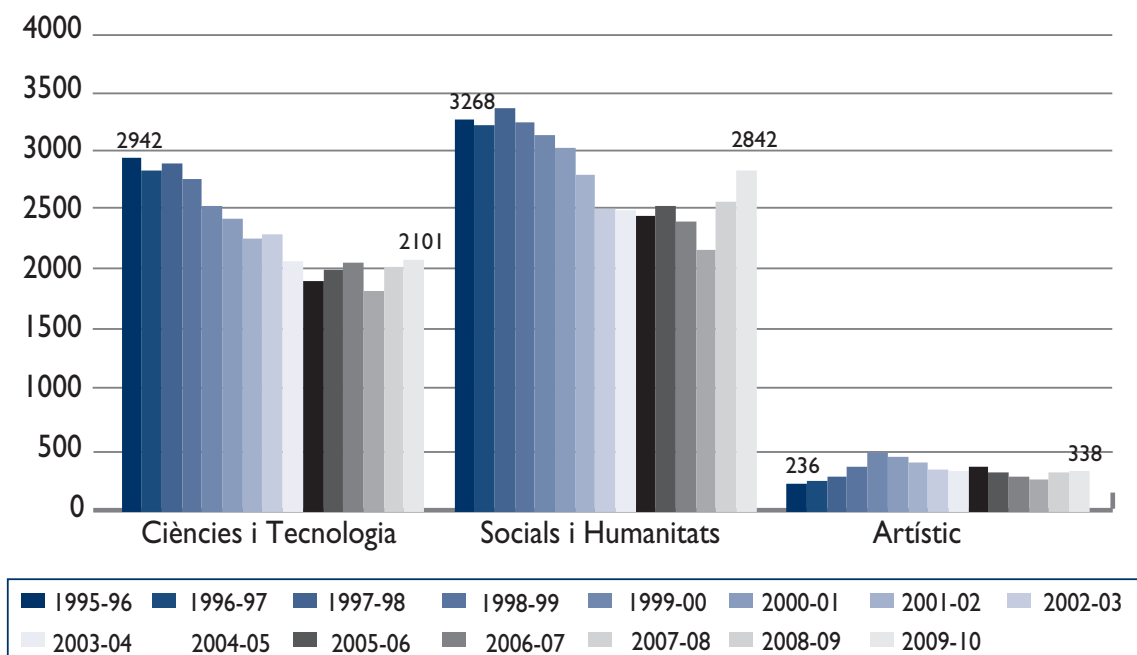

La distribució de la matrícula per modalitat els cursos 1995-96 i 2009-10 la podem veure als gràfics 17a i 17b.

GRÀFIC 17a: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITATS A BATXI/BUP3, EL CURS 1995-96**GRÀFIC 17b: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITATS A BATXI, EL CURS 2009-10**

I.4.2. Segon de batxillerat

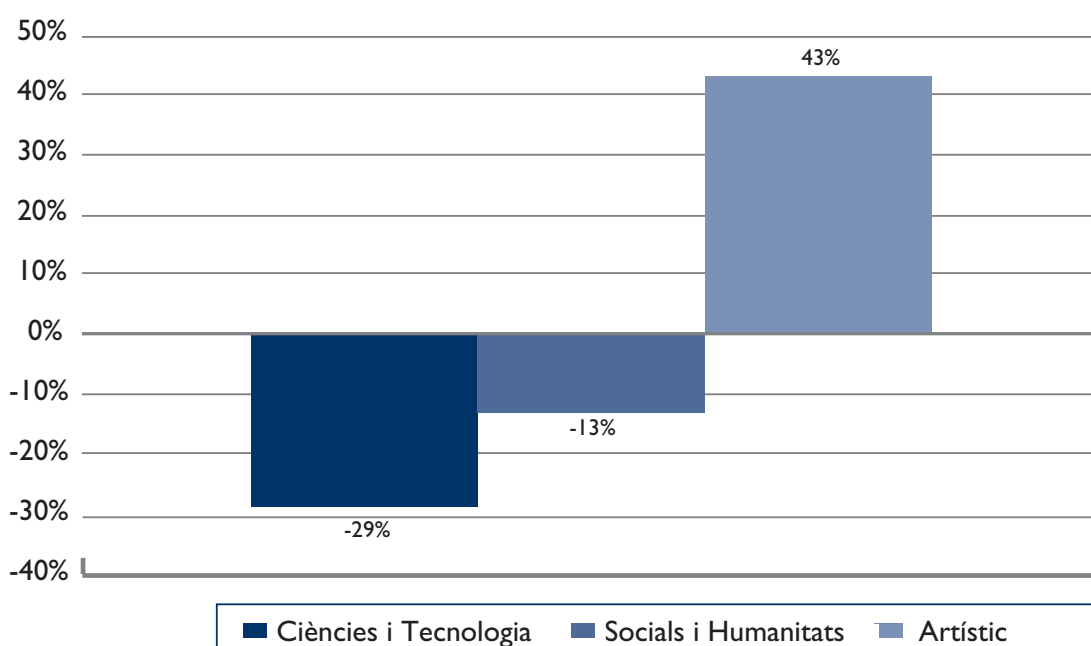
La matrícula a Ciències i Tecnologia està estabilitzada, i ha perdut 841 alumnes, un 29%, respecte del curs 1995-96. Socials i Humanitats repunten i ara solament perden 426 alumnes respecte del 1995-96.

GRÀFIC 18: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT, AL BATX2/COU

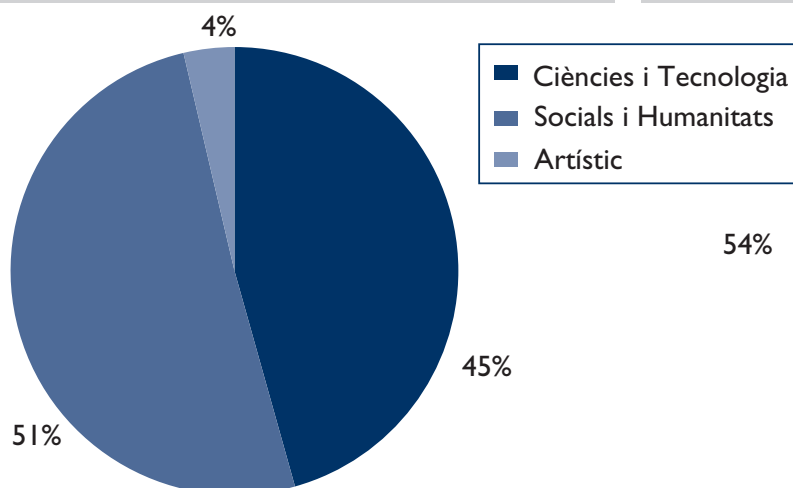
L'evolució de la matrícula per modalitats és representada al gràfic 18 i els percentatges de variació al gràfic 19. En destacam:

- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 2.942 alumnes a 2.101, és a dir, n'ha perduts 841, xifra que representa una disminució d'un 29%.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 3.268 alumnes a 2.842, és a dir, n'ha perduts 426, la qual cosa representa una disminució d'un 13%.
- c) La matrícula en la modalitat d'Arts ha passat de 236 alumnes a 338, és a dir, n'ha guanyats 102, la qual cosa representa un augment d'un 43%.

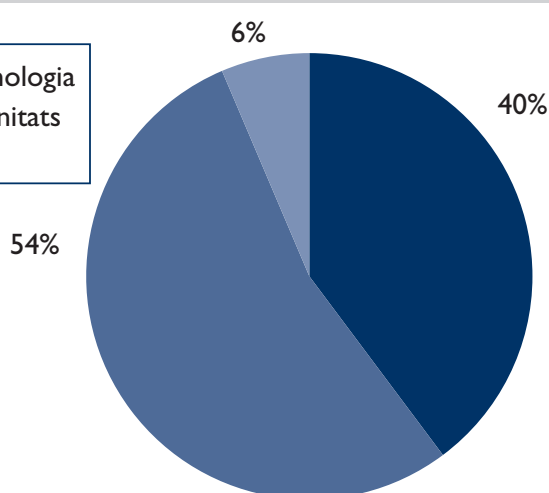
GRÀFIC 19: VARIACIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT O OPCIO AL BATX2/COU, DEL CURS 1995-96 AL 2009-10

GRÀFIC 20a: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A BATX2/COU, CURS 1995-96

GRÀFIC 20b: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A BATX2, CURS 2009-10

La distribució de la matrícula per modalitat els cursos 1995-96 i 2009-10 és representada als gràfics 20a i 20b. El més destacable és la pèrdua d'alumnes de la modalitat de Ciències i Tecnologia, tot i que les Balears històricament ja en tenen un percentatge inferior al de les altres comunitats autònomes. Concretament, el curs 2009-10 a les Balears té un 38% d'estudiants, mentre que al conjunt de l'Estat en són un 44,4% (en el conjunt dels batxillerats).

1.5. Dades de matrícula al batxillerat en relació amb les modalitats o opcions i els tipus de centre. Anàlisi

Cal fer l'anàlisi observant el segon de batxillerat.

La matrícula de la modalitat de Ciències i Tecnologia minva solament a l'escola pública.

La matrícula de Socials i Humanitats disminueix a la pública i augmenta a la privada.

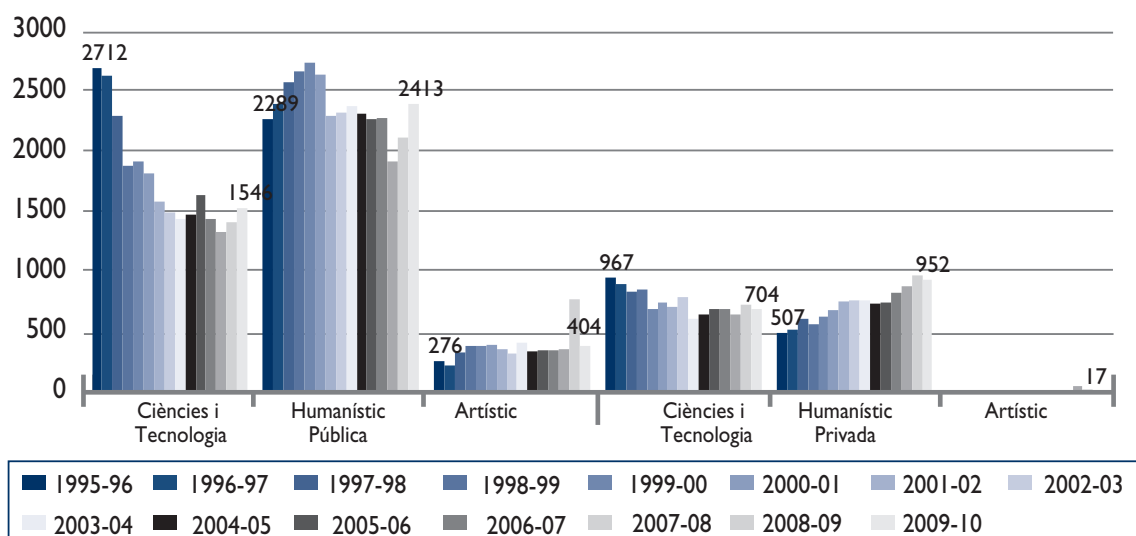
La modalitat d'Arts solament és impartida a la pública.

1.5.1. Primer de batxillerat

Ciències i Tecnologia manté un descens notable, tant a l'escola pública com a la privada. La matrícula a primer de Socials i Humanitats augmenta lleugerament a la pública i quasi es duplica a la privada.

L'evolució de la matrícula per modalitats i tipus de centre queda reflectida al gràfic 21.

GRÀFIC 21: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITATS I TITULARITAT DEL CENTRE A BATXI

A l'ensenyament públic:

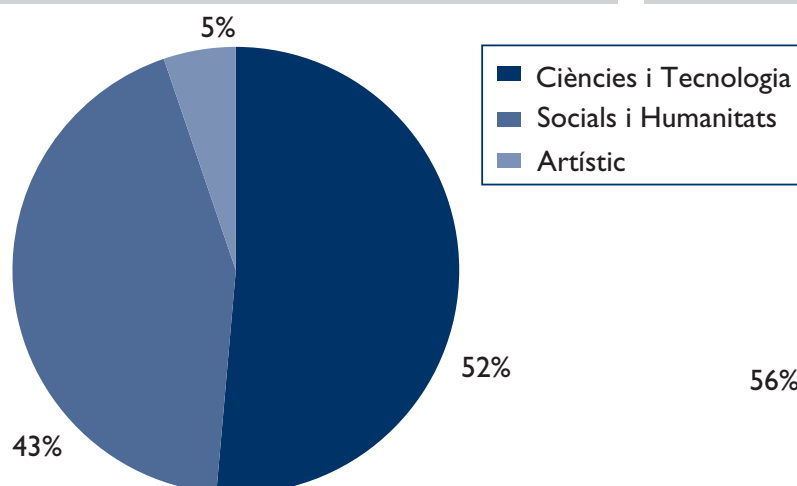
- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 2.712 inscrits a 1.546, és a dir, ha perduts 1.166 alumnes, la qual cosa representa una disminució d'un 43%.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 2.289 alumnes a 2.413, però ja veurem que té un fracàs notable.
- c) La modalitat d'Arts solament es cursa als centres públics.

A la privada:

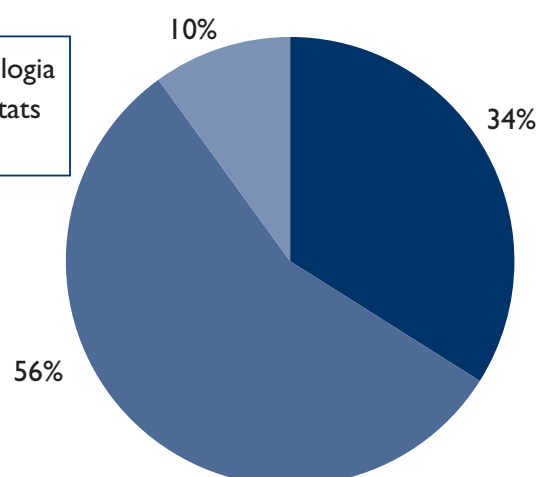
- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 967 alumnes a 704, és a dir, n'ha perduts 263, la qual cosa representa una disminució d'un 27%.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 507 alumnes a 952, és a dir, n'ha guanyats 445, la qual cosa representa un augment del 88%.

Les distribucions de la matrícula per modalitat als centres públics els cursos 1995-96 i 2009-10 són reproduïdes als gràfics 22a i 22b, i les dels privats, als gràfics 22c i 22d.

GRÀFIC 22a: DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT O OPCIÓ A BATXI/BUP3 A L'ESCOLA PÚBLICA, CURS 1995-96

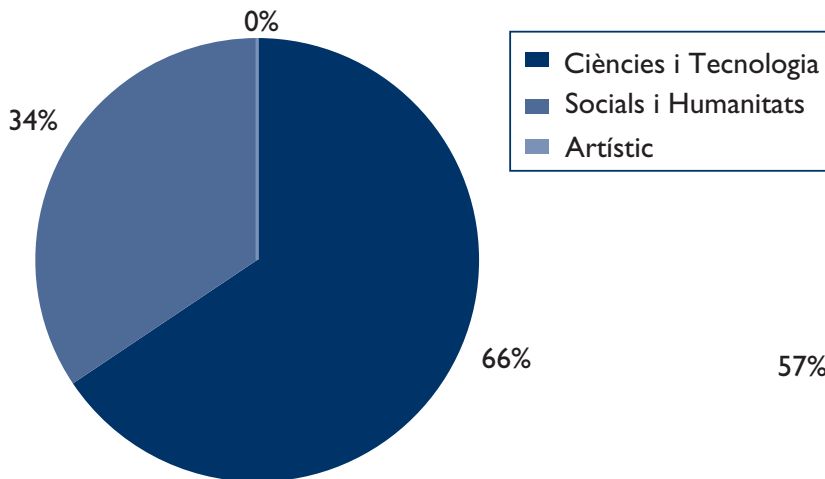

GRÀFIC 22b: DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A BATXI, A L'ESCOLA PÚBLICA, CURS 2009-10

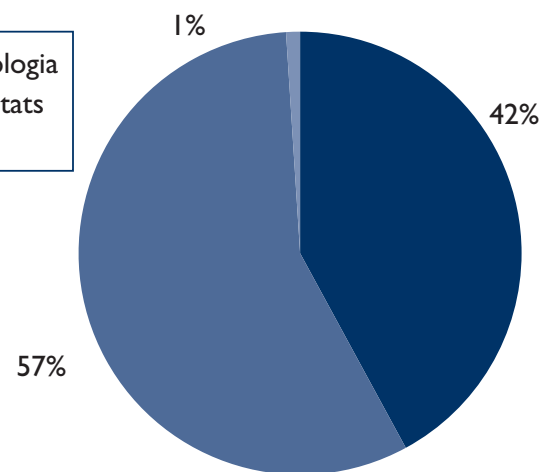

Al gràfic 22 veiem que, tant en l'escola pública com en la privada, la modalitat de Ciències i Tecnologia ha disminuït i, en canvi, la de Socials i Humanitats ha augmentat.

GRÀFIC 22c: DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A BATXI/BUP3, A L'ESCOLA PRIVADA, CURS 1995-96

GRÀFIC 22d: DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A BATXI, A L'ESCOLA PRIVADA, CURS 2009-10

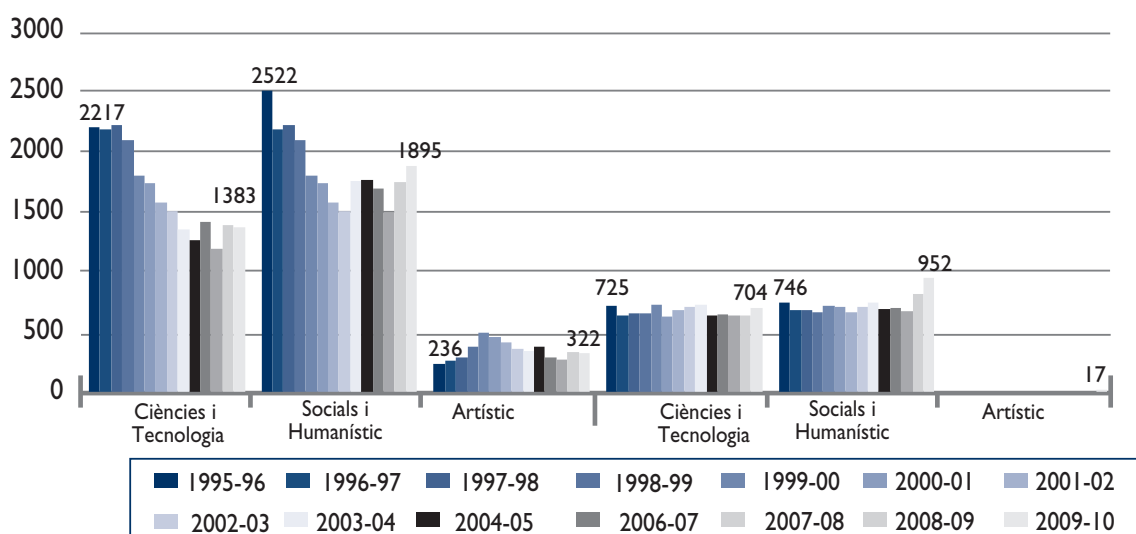

1.5.2. Segon de batxillerat

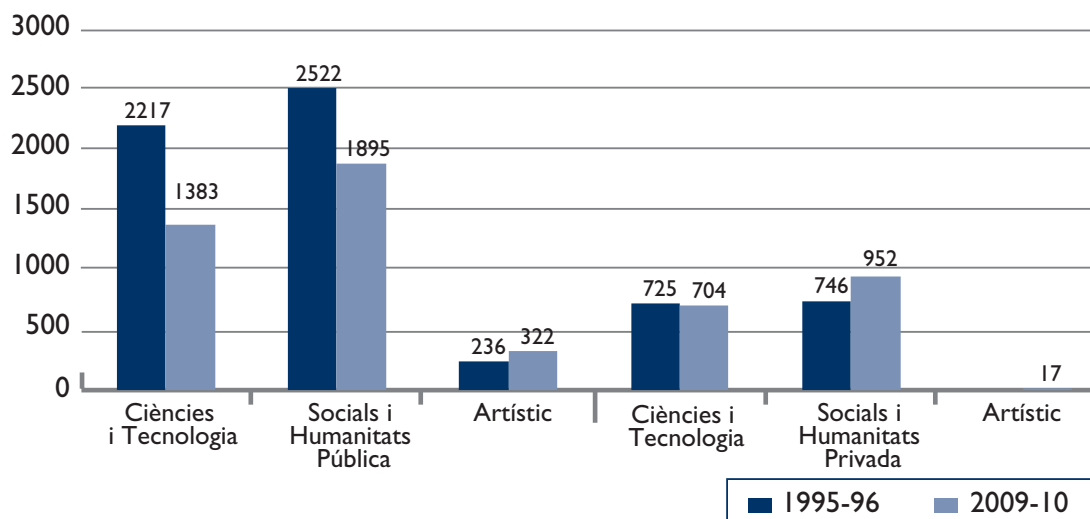
A l'escola pública, la matrícula ha estabilitzat la disminució en la modalitat de Ciències i Tecnologia i, a la de Socials i Humanitats, després d'haver baixat, sembla que remunta. A la privada, la matrícula es manté constant a la modalitat de Ciències i Tecnologia, i ha augmentat a la de Socials i Humanitats.

L'evolució de la matrícula per modalitats i tipus de centre és recollida al gràfic 23:

GRÀFIC 23: EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT I TITULARITAT A BATX2/COU

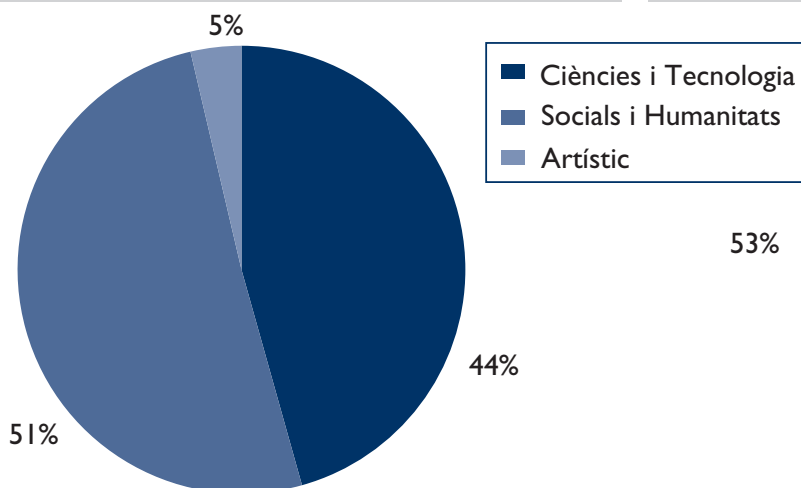
**GRÀFIC 24: MATRÍCULA PER MODALITAT I TITULARITAT.
CURSOS 1995-96 I 2009-10**

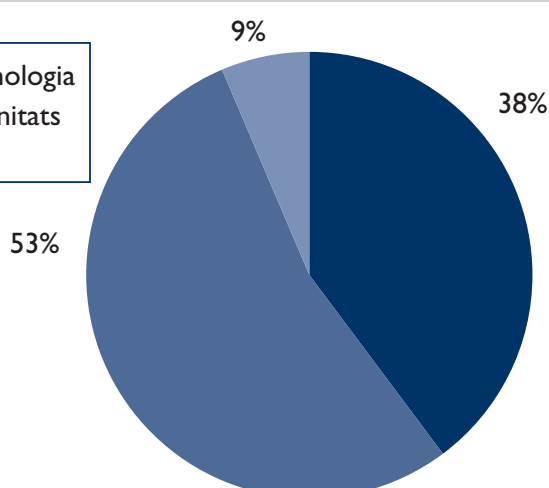
A l'escola pública:

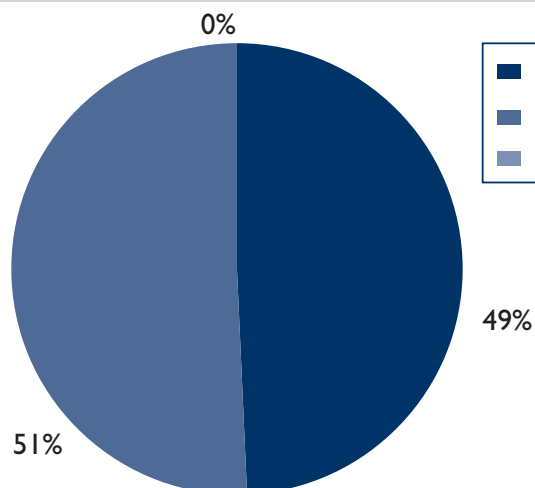
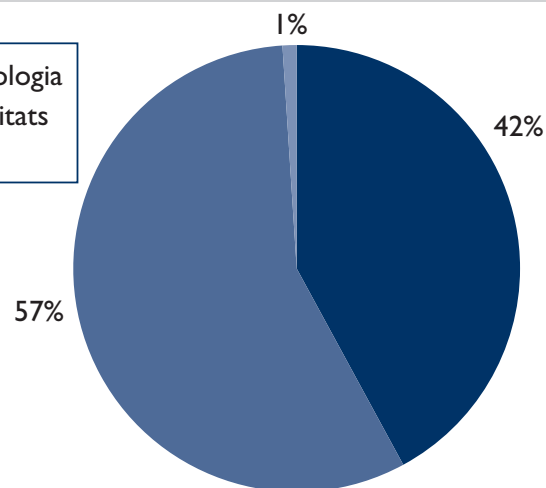
- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 2.217 alumnes a 1.383, és a dir, n'ha perduts 834, la qual cosa representa una disminució del 38%.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 2.522 alumnes a 1.895, és a dir, ha perdut 627 alumnes, la qual cosa representa una disminució d'un 25%.
- c) La modalitat d'Arts solament es cursa a la pública.

**GRÀFIC 25a: DISTRIBUCIÓ DE LA
MATRÍCULA PER MODALITAT A L'ESCOLA
PÚBLICA, A BATX2, CURS 1995-96**

**GRÀFIC 25b: DISTRIBUCIÓ DE LA
MATRÍCULA PER MODALITAT A L'ESCOLA
PÚBLICA, A BATX2, CURS 2009-10**

GRÀFIC 25c: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A L'ESCOLA PRIVADA, BATX2, CURS 1995-96**GRÀFIC 25d: DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT A L'ESCOLA PRIVADA, BATX2, CURS 2009-10**

A la privada:

- a) La matrícula en la modalitat o opció de Ciències i Tecnologia ha passat de 725 a 704, és a dir, ha perdut 21 alumnes, la qual cosa representa un 3% menys.
- b) La matrícula en la modalitat o opció de Socials i Humanitats ha passat de 746 alumnes a 952, és a dir, n'ha guanyats 206, la qual cosa representa un augment d'un 28%.

La distribució de la matrícula per modalitat a la pública els cursos 1995-96 i 2009-10 la podem veure als gràfics 25a i 25b, i, la de la privada, als gràfics 25c i 25d.

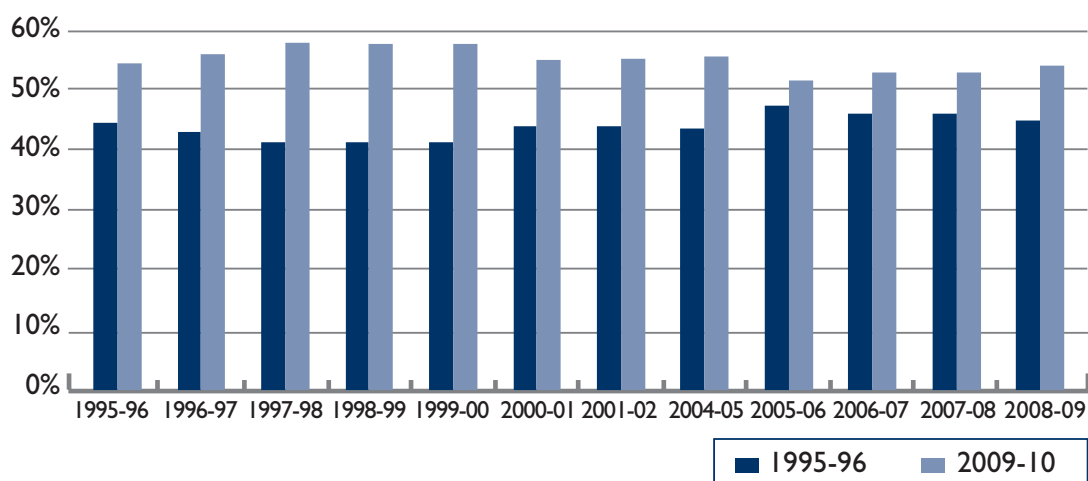
1.6. Dades de matrícula al batxillerat en relació amb el gènere. Anàlisi

Hi ha més dones que homes, tant a primer com a segon, un 56% en ambdós cursos. No ha variat en tots aquests anys.

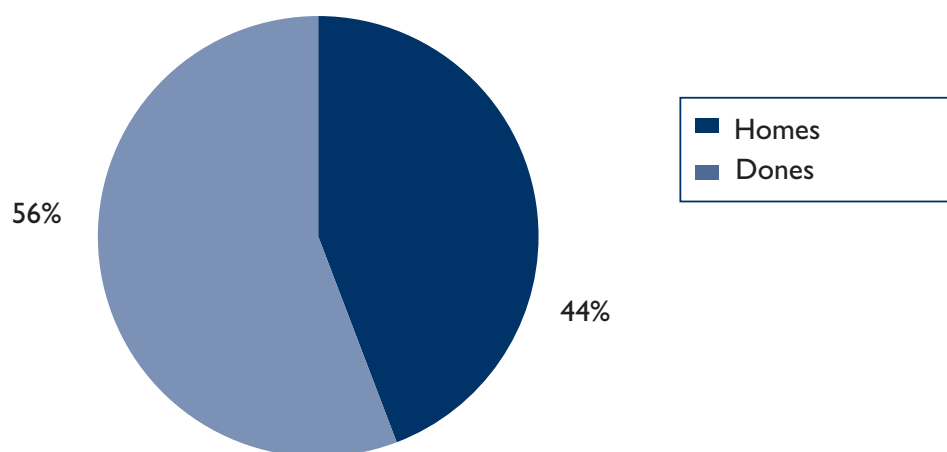
L'evolució percentual de la matrícula per gènere la podem veure als gràfics 30 a 33.

La distribució de dones i homes per modalitats no ha variat gaire. Els canvis són una mica més notables al segon curs.

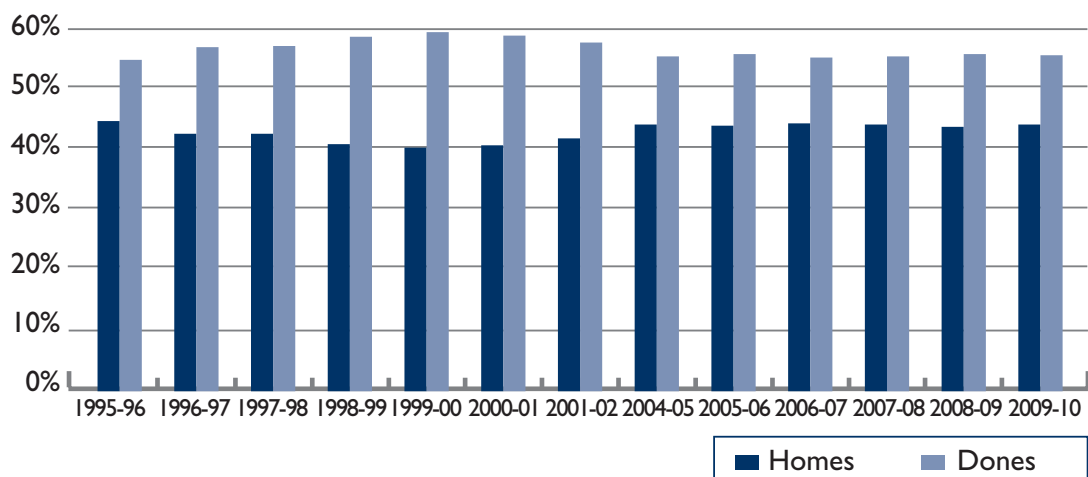
GRÀFIC 30: EVOLUCIÓ PERCENTUAL PER GÈNERE A BATXI

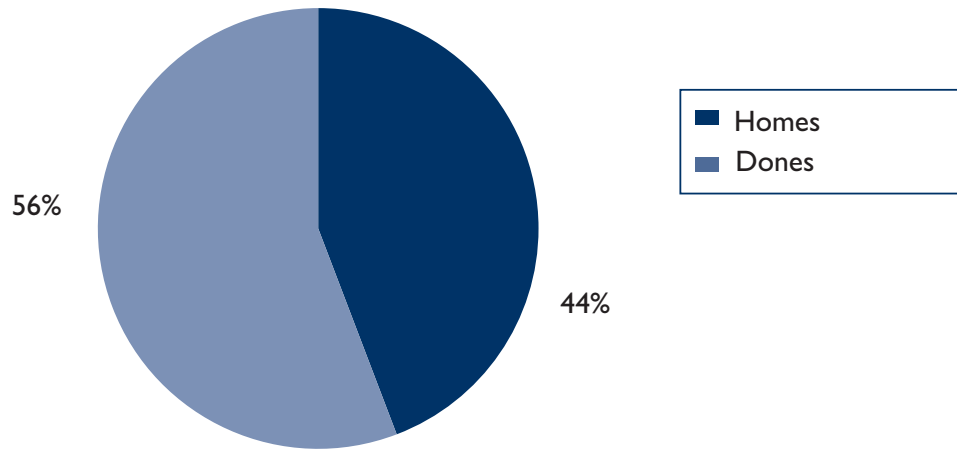
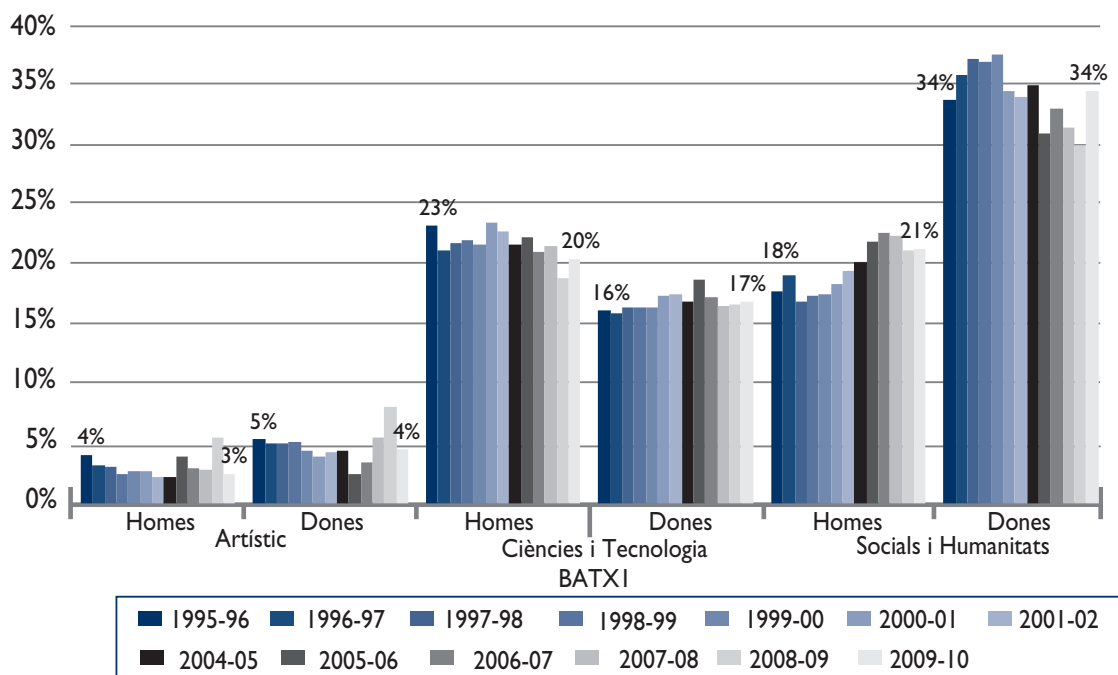

GRÀFIC 31: DISTRIBUCIÓ PER GÈNERE A BATXI, CURS 2009-10

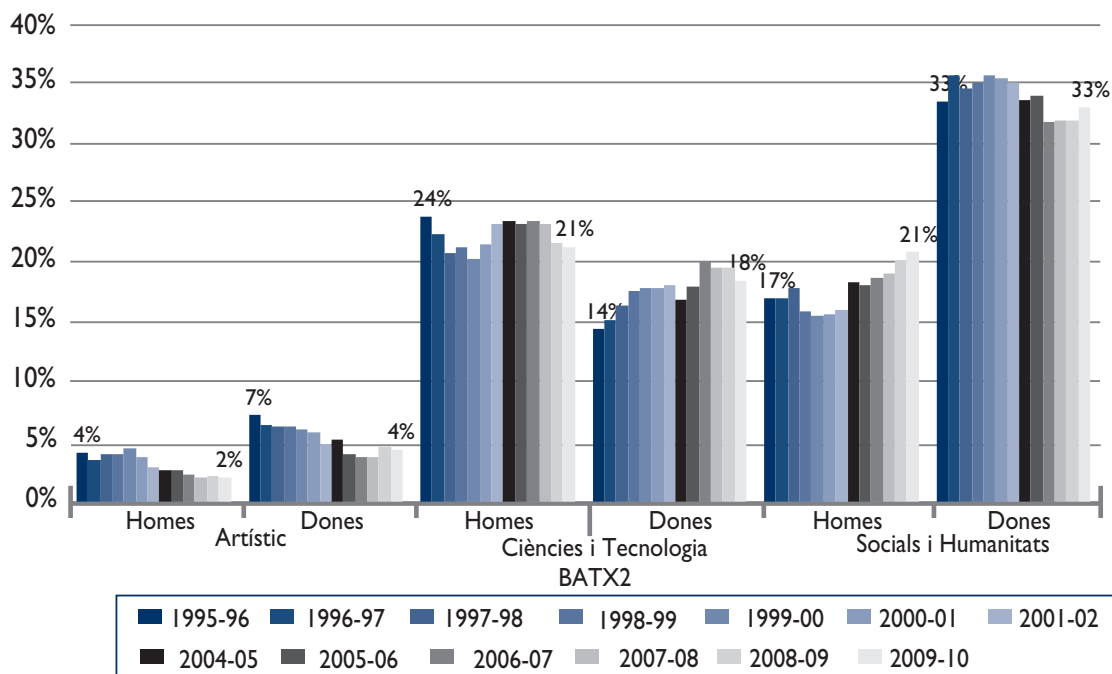

GRÀFIC 32: DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL PER GÈNERE A BATX2

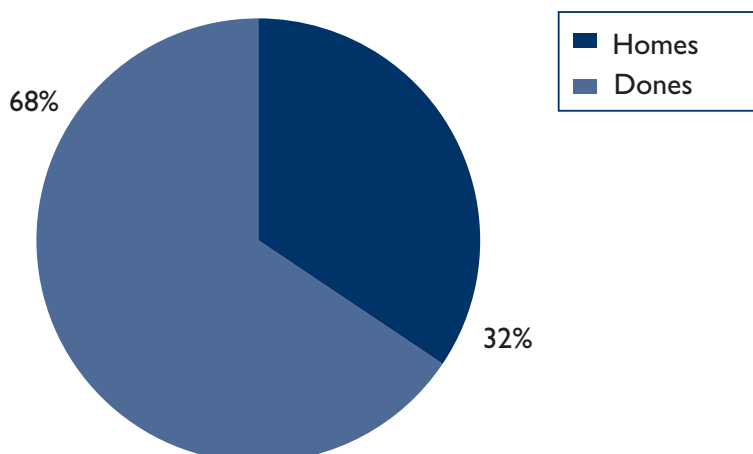
GRÀFIC 33: DISTRIBUCIÓ PER GÈNERE A BATX2, CURS 2009-10

GRÀFIC 34: EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ PER MODALITAT I GÈNERE A BATXI

GRÀFIC 35: EVOLUCIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE LA MATRÍCULA PER MODALITAT I GÈNERE A BATX2

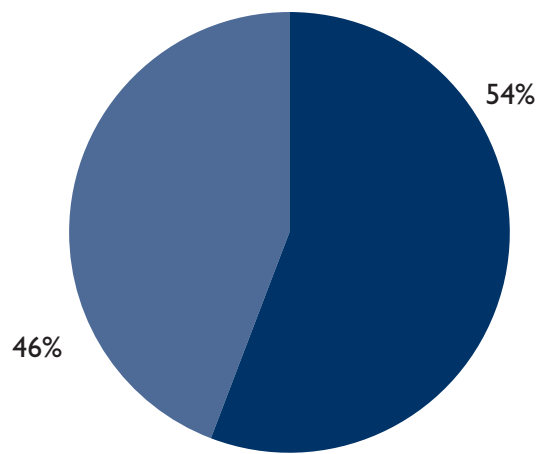

Vegem l'evolució de les distribucions per gènere i modalitat. A la d'Arts, augmenta la diferència, que ara és d'un 32% d'homes i del 68% de dones. A Ciències, hi ha una mica més d'homes, el 54%, davant un 46% de dones. A Humanitats, s'ha reduït la diferència, tot i que continuen sent majoria les dones, amb el 61%, i té un 39% d'homes. Totes aquestes dades les recollim als gràfics 36.

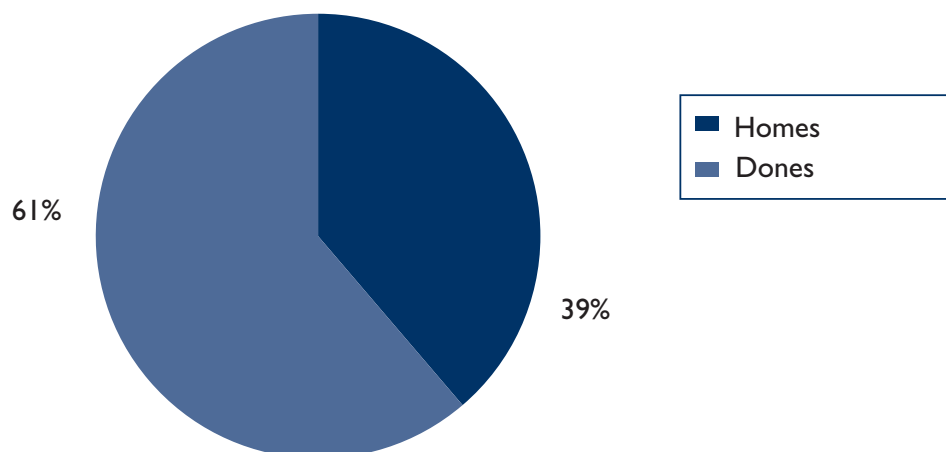
GRÀFIC 36a: DISTRIBUCIÓ PER GÈNERE A BATX2. MODALITAT D'ARTS, CURS 2009-10

GRÀFIC 36b: DISTRIBUCIÓ PER GÈNERE A BATX2. MODALITAT CIÈNCIES I TECNOLOGIA, CURS 2009-10

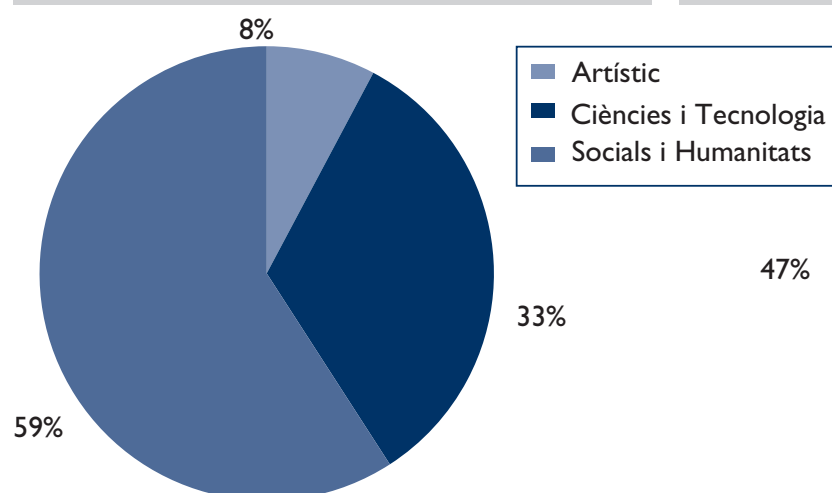

**GRÀFIC 36c: DISTRIBUCIÓ PER GÈNERE.
MODALITAT DE SOCIALS I HUMANITATS, CURS 2009-10**

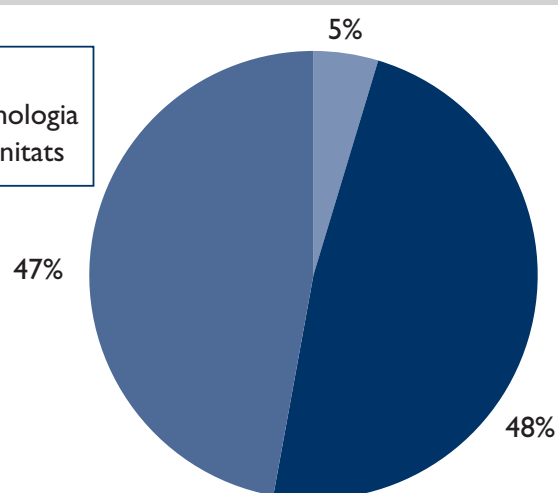

A partir de les dades de distribució dels homes i dones a segon de batxillerat, per modalitats, podem treure el perfil de cada gènere, que hem reflectit als gràfics 37. Les dones mantenen quasi exactament el mateix perfil: un 59% a Humanitats, un 33,5% a Ciències i Tecnologia, i un 8% a Arts. La distribució dels homes sí que ha canviat: hi ha hagut un fort traspàs d'alumnes de la modalitat de Ciències (abans eren el 55% i ara, un 48%) a la Humanística (abans eren un 38% i ara, un 47%).

**GRÀFIC 37a: DISTRIBUCIÓ DE LES
DONES PER MODALITAT A BATX2,
CURS 2009-10**

**GRÀFIC 37b: DISTRIBUCIÓ DELS
HOMES PER MODALITAT A BATX2,
CURS 2009-10**

I.7. Evolució de la matrícula. Taxa d'estudiants de batxillerat i comparació amb la matrícula de FP

Evolució de la matrícula

Tot i que dividim la informació en categories simples, sota l'epígraf «batxillerat» no solament hi incloem l'actual (al començament de la sèrie), sinó també variants ja extingides, com l'antic BUP+COU (quatre cursos). Veiem que la matrícula baixa, especialment els anys noranta, suposadament pel descens de la natalitat. A les illes Balears, entre els anys 2002-03 i 2010-11 la matrícula augmenta en 632 alumnes (6%) i el nombre de centres passa de 72 a 85 (18%).

	Espanya Nombre de centres		Illes Balears Nombre de centres		
1996-97	1.234.620		17.323		
1998-99	927.249		14.029		
1999-2000	766.964		12.637		
2000-01	753.480		12.871		
2001-02 (darrer any amb COU)	693.481		11.555		
2002-03	654.655	4.240	11.168	(1,7%)	72
2003-04	626.926	4.246	10.942	(1,7%)	76
2004-05	613.581	4.274	10.885	(1,8%)	77
2005-06	568.985	4.296	10.650		77
2006-07	561.253	4.309	10.557		79
2007-08	551.821	4.349	10.638	(1,9%)	82
2008-09	556.386	4.421	11.071		82
2009-10	572.371	4.426	11.317		84
2010-11	587.147	4.456	11.800	(2%)	85

Hem extret tota aquesta informació de Las cifras de la educación en España. Les graelles són d'elaboració pròpia

L'estudi *Fracaso y abandono escolar en España* destaca (pàg. 56) que, una vegada més, les dones avantatgen els homes i es matriculen de batxillerat quasi un 10% més. En la sèrie que va de l'any 1991 al 2007, passen del 54% al 54,7%. Aquest mateix estudi confirma també els millors resultats de les dones, les quals són més nombroses i treuen també prop d'un 6% de diferència als homes en promoció.

Taxes d'estudiants que es matriculen a batxillerat. Comparació amb la matrícula de FP

És important tenir en compte la distribució dels titulats d'ESO entre el batxillerat i els cicles formatius, atès que aquest és un dels mals endèmics del sistema educatiu espanyol. Efectivament, tal com recull a l'estudi de Fernández Enguita (pàg. 55), tot i que els CFGM han guanyat terreny

els darrers vint anys (cinc punts percentuals, d'un 23% a un 27,9% el 2007-08), just han aconseguit atreure un de cada quatre alumnes que han optat fer estudis postobligatoris. Ara bé, aquest estudi és del 2010 i analitza dades de cursos anteriors. A *Las cifras de la educación en España*, podem comprovar que aquesta evolució incremental s'ha accelerat darrerament. Veiem les taxes brutes d'escolaritat als CFGM i CFGS a l'Estat espanyol i a tres comunitats autònomes. Hi comprovam que les Balears, com sempre, van darrere.

	CFGM	CFGS	CFGM	CFGS	CFGM	CFGS
	2008-09		2009-10		2010-11	
Espanya	27,8	23,7	30,8	26,4	33,2	29,2
Illes Balears	22,2	12,4	25,2	14,3	29,0	16,1
Catalunya	31,0	28,7	34,4	31,8	36,5	33,9
Illes Canàries	29,6	21,0	30,5	21,6	31,5	23,2

Elaboració pròpia a partir de dades de *Las cifras de la educación en España*

Recordem el gràfic 8, on hem pogut consultar la taxa d'alumnes de batxillerat a les Illes Balears. És una dada d'elaboració pròpia que hem obtingut del percentatge d'alumnes de batxillerat sobre cada cent de catorze anys (tots estaven escolaritzats).

Vegem què passa a Finlàndia amb l'alumnat de secundària, quines són les seves taxes. Allà acaben la secundària als setze anys, com a Espanya. Veurem que té poc fracàs i que la gran diferència és en el percentatge d'alumnes que fan Formació Professional.

Direct transition to upper secondary level after the completion of basic education, 2005-2011 (%)			
Any	Batxillerat (3 anys)	Estudis de FP	Sense títol de secundària
2005	53,3	39,4	7,3
2006	51,1	40,1	8,8
2007	50,8	40,7	8,5
2008	50,5	41,9	7,6
2009	50,2	41,2	8,6
2010	50,4	40,7	8,9
2011	49,6	41,2	9,2

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Finland:Upper_Secondary_and_Post-Secondary_Non-Tertiary_Education>

2. XIFRES QUALITATIVES: EVOLUCIÓ DE LES TAXES D'ÈXIT ESCOLAR A L'ETAPA POSTOBLIGATÒRIA

Fins ara hem donat les dades d'alumnes que es matriculen als estudis de batxillerat o CFGM, i ara veurem les dels que promocionen i/o titulen.

Dades de promoció de l'alumnat en percentatges

	Espanya			Illes Balears		
	1r de batxillerat			1r de batxillerat		
	Total	Pública	Privada	Total	Pública	Privada
1996-97 L	73,0	71,1	85,5	71,0	70,0	83,9
1998-99 L	73,0	70,5	84,9	70,2	68,5	83,8
1999-2000 L	70,1	67,7	81,5	67,1	66,2	75,0
2000-01	71,6	66,8	85,4	63,1	56,6	84,9
2001-02	68,0	62,7	82,8	70,5	65,4	84,0
2002-03	73,3	68,2	86,6	70,0	64,4	84,7
2003-04	75,8	71,1	88,2	72,2	68,1	83,3
2004-05	76,5	72,0	88,5	70,8	67,0	81,3
2005-06	76,7	72,3	87,7	71,3	67,2	82,3
2006-07	76,9	72,4	88,0	71,6	68,0	80,8
2007-08	78,4	74,0	88,8	74,0	70,1	83,4
2008-09	77,4	72,6	89,4	72,1	67,4	83,6
2009-10	78,1	73,6	90,2	72,9	68,8	83,8

	Espanya			Illes Balears		
	2n de batxillerat			2n de batxillerat		
	Total	Pública	Privada	Total	Pública	Privada
1996-97 L	59,8	58,8	76,2	56,9	56,9	--
1998-99 L	63,4	61,0	79,3	59,9	59,5	64,7
1999-2000 L	64,1	61,3	77,3	60,4	59,9	65,1
2000-01	64,8	62,0	78,1	57,4	56,9	61,5
2001-02	65,8	60,4	80,5	66,0	63,3	73,6
2002-03	71,5	66,8	83,6	64,4	62,1	70,2
2003-04	71,8	66,8	84,3	66,7	64,3	71,8
2004-05	72,5	67,7	84,2	66,3	64,8	70,0
2005-06	73,2	68,7	84,2	68,6	66,4	74,2
2006-07	73,9	69,3	84,8	69,4	66,7	76,0
2007-08	75,5	70,7	86,6	71,0	67,4	80,5
2008-09	76,8	72,3	87,3	68,4	65,8	75,1
2009-10	78,1	73,9	87,9	71,9	68,6	78,7

L: dades de batxillerat LOGSE, que successivament passà a tenir la meitat d'alumnes el 1996-97 a tenir-los quasi tots el 1999-2000.

Tota aquesta informació l'hem extreta de *Las cifras de la educación en España*. Les graelles són d'elaboració pròpia

Ara bé, aquestes dades tampoc no donen resposta de l'èxit del nostre sistema: aconseguim augmentar la taxa de joves que obtenen titulació postobligatòria? Millora la formació al nostre país?

De l'estudi *Fracaso y abandono escolar en España*, en seleccionam les dades de batxillerat i dels cicles formatius de grau mitjà per obtenir el conjunt del primer nivell d'ensenyament postobligatori, per al qual la Unió Europea ha demanat que l'assoleixi el 85% de la població. Això és el que podem consultar a la taula d'aquí sota, que recull, per al període estudiat, les taxes brutes d'acabament del batxillerat i de la Formació Professional de grau mitjà, tant del conjunt de l'Estat com d'algunes comunitats autònomes, entre les quals, les Illes Balears.

La primera cosa que observam quan analitzam les dades de tot l'Estat és l'augment de les taxes brutes de població que es graduen de batxillerat, bàsicament pel creixement continuat dels anys noranta, però que després s'atura. Això va acompanyat de l'estancament dels CFGM (d'un 17,7% a un 18,9%). Amb tot plegat, obtenim un augment de just 11,7 punts percentuals de la taxa d'alumnes amb títol postobligatori, que arriba al 63% l'any 2008-09, ben lluny encara de l'objectiu de la UE. Aquesta pujada serà de més de 15 punts, si es consolida al 67,5% de titulats l'any 2009-10 (*Las cifras de la educación en España*).

Si en fem una anàlisi per comunitats autònomes, observam que, pel que fa les taxes brutes de població que es graduen de batxillerat, a les Balears augmenta sensiblement el desavantatge que ja tenia.

	Espanya			Illes Balears			Catalunya			Illes Canàries		
	Batx.	CFGM	Total	Batx.	CFGM	Total	Batx.	CFGM	Total	Batx.	CFGM	Total
1991-92	33,5	17,8	51,3	25,8	13,2	39,0	33,1	23,9	57	24,3	14,1	38,4
1993-94	39,3	17,9	57,2	28,1	9,6	37,7	37,2	27,2	64,4	33,7	18,9	52,6
1994-95	39,0	17,3	56,3	31,7	8,2	39,9	35,1	23,5	58,6	34,1	24,9	59
1995-96	40,6	15,8	56,4	34,3	8,4	42,8	36,5	21,2	57,7	32,8	13,1	45,9
1996-97	41,7	15,1	56,8	34,2	8,7	43,1	36,6	18,8	55,4	33,5	26,0	59,5
1997-98	44,3	13,0	57,3	35,6	9,4	45	39,3	14,4	53,7	37,1	11,6	48,7
1998-99	45,9	14,3	60,2	36,5	8	44,5	44,2	16,8	61	35,4	9,6	45,0
99-2000	45,1	9,1	54,2	35,2	8,2	43,4	41,3	10,9	52,1	33	6,4	39,4
2000-01	46,8	10,9	57,7	35,2	8,4	43,6	41,0	13,3	54,3	41,3	9,0	50,3
2001-02	45,1	14,4	59,5	35,1	10,9	46	45,5	15,8	61,3	42,3	10,6	52,9
2002-03	46,1	15,4	61,5	32,3	11,0	43,3	46,6	16,9	63,5	38,6	9,5	48,1
2003-04	44,9	16,2	61,1	32	12,1	44,1	44,6	16,4	61	37	14,5	51,5
2004-05	44,4	16,4	60,8	30,1	12,5	42,6	43,1	16	59,1	36,4	14,3	50,7
2005-06	45,2	16,8	62	32,5	12,8	44,8	45,8	16,9	62,7	38,3	14,5	52,8
2006-07	44,8	16,6	61,4	31,1	11,2	42,2	42,8	18,5	61,3	37,6	13,5	51,1
2007-08	44,7	16,8	61,5	30,9	12,5	43,4	43	18,8	61,8	38,6	14,4	53,0
2008-09	45,6	17,4	63,0	32,1	14	46,1	44,3	21,6	65,9	40,4	16,2	56,8
2009-10	48,6	18,9	67,5	36,2	13,4	49,6	50,0	22,0	72,0	43,9	19,3	53,2

El resultat final és la ben coneguda i alarmant posició d'Espanya, que és a la cua dels països europeus, com passa a les Balears respecte d'Espanya.

La taula següent mostra les taxes netes (percentatge d'alumnes escolaritzats a l'edat esmentada pel total de la cohort de l'edat) d'escolaritat als desset i devuit anys a la majoria de països de la

Unió Europea. Les taxes són similars a tots els països als quinze anys, producte d'una escolarització obligatòria efectiva, però la taxa espanyola s'endarrereix sistemàticament als desset i devuit anys, amb diferències de deu, quinze o més punts, tot i la lleugera millora. Molt més greu és la situació de les Illes Balears.

	17 anys			18 anys		
	2000-01	2005-06	2009-10	2000-01	2005-06	2009-10
Alemanya	93,6	92,2	93,8	82,5	85,6	87,6
Àustria	77,4	93,0	87,5	69,3	78,3	72,3
Bèlgica	101,0	100	99,8	85,4	91,1	88,8
Dinamarca	85,8	84,0	86,6	80,5	80	83,1
Finlàndia	94,4	95,7	95,1	88,5	94	93,6
França	91,2	92,0	89,0	79,8	78,8	77,0
Grècia	68,0	87,1	96,4	68,5	90,4	66,5
Irlanda	76,8	88,5	96,7	79,0	89,5	100,1
Itàlia	75,3	83,1	87,4	69,2	85,6	76,4
Països Baixos	88,8	91,8	96,8	77,1	81,9	84,6
Polònia				95,8		92,7
Portugal	72,6	73,2	91,2	65,4	66,7	76,4
Regne Unit	73,6	72,6	84,4	55,0	47,9	57,5
Suècia	91,1	97,7	98,3	90,2	94,6	95,4
Espanya	76,0	75,6	83,7	65,6	62,3	67,2
Illes Balears	67,9	61,0	69,8	43,8	39,8	42,2
Catalunya	69,6	72,0	82,7	73,4	60,7	68,1
Illes Canàries	76,4	72,4	83,8	60,0	54,8	59,1

Com a producte d'aquestes dades, no ens haurien de sorprendre les xifres d'abandonament escolar precoç d'Espanya i, molt especialment, de les Illes Balears respecte de les de la UE. L'Estat espanyol duplica les dades d'abandonament que tenen els països europeus, i les Balears, com sempre, són a la cua de les comunitats autònomes. Aquest és un dels indicadors que la UE utilitza com a punt de referència per fer el seguiment dels objectius 2020 dels seus sistemes educatius i formatius.

	Total			Homes			Dones		
	2001	2006	2011	2001	2006	2011	2001	2006	2011
UE	17,2	15,5	13,5	19,2	17,6	15,3	15,2	13,4	11,6
Espanya	29,7	30,5	26,5	36,0	36,7	31,0	23,1	24,0	21,9
Illes Balears	40,7	36,5	30,7	51,3	44,0	34,1	29,8	28,3	27,1
Catalunya	30,1	28,6	26,0	34,7	34,3	30,7	25,4	22,7	21,2
Illes Canàries	36,9	34,5	31,5	44,4	39,5	34,7	29,5	29,4	28,2

L'indicador d'abandonament educatiu precoç és el percentatge de població que té entre devuit i vint-i-quatre anys que no ha completat la segona etapa de l'educació secundària.

Afegirem encara una dada que hem considerat interessant, perquè sovint ens cridava l'atenció el descens del nombre d'estudiants als estudis científics. Hem triat a l'atzar les dades del 2007-08, ja que els resultats es repeteixen els altres anys.

Graduats en Ciència i Tecnologia. Nombre de graduats en educació superior, en la modalitat de Ciència i Tecnologia per 1.000 habitants que tenen entre vint i vint-i-nou anys. Curs 2007-08.

<<http://www.mecd.gob.es/dms-static/ae2a673c-eaf4-40c6-924c-c928e39da9ae/cifras2-11-pdf.pdf>>

Ensenyament superior: CFGS, més estudis universitaris			
	Total	Homes	Dones
Espanya	11,6	15,8	7,2
Illes Balears	2,6	4,0	1,2
Catalunya	11,1	15,8	6,1
Illes Canàries	6,3	8,7	3,7
Comunitat Valenciana	10,2	14,0	6,1
Ceuta	3,3	5,6	0,8
Madrid	12,6	16,8	8,3

3. CONCLUSIONS I ANÀLISI CONTEXTUAL

Arribats a aquest punt, hauríem de poder respondre la pregunta: Ens atracam a les xifres d'estudiants amb estudis postobligatoris (85%) que es va marcar la UE a Lisboa?

La resposta és que les Illes Balears continuen a la cua de les comunitats autònomes. Si el curs 1991-02 tenien una taxa de graduació en batxillerat d'un 25,8% dels alumnes —un 7,7% menys que el 33,5% d'Espanya—, el 2009-10 la taxa era d'un 36,2%, 12,4 punts menys que el 48,6% d'Espanya.

A banda, tenim les baixíssimes taxes brutes d'escolaritat en els CFGS.

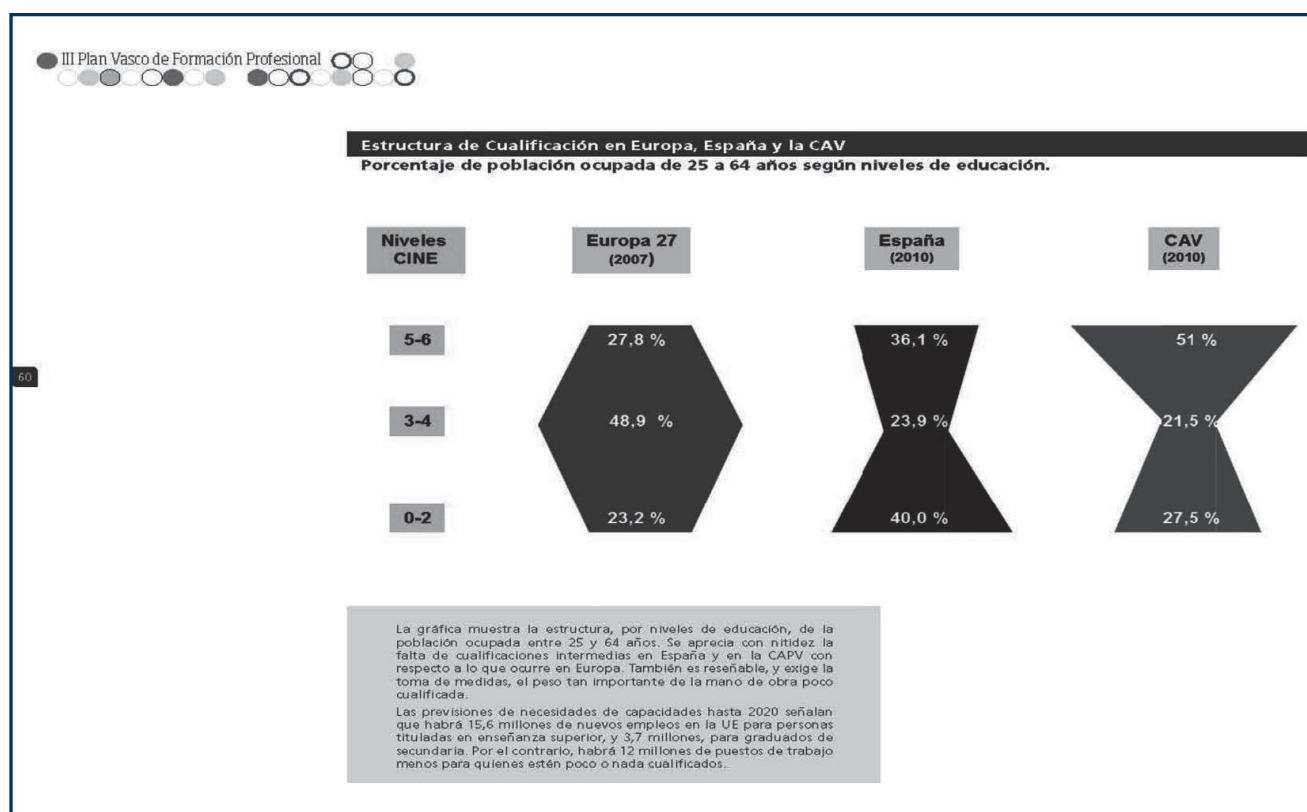
	CFGS 2008-09	CFGS 2009-10	CFGS 2010-11
Espanya	23,7	26,4	29,2
Illes Balears	12,4	14,3	16,1
Catalunya	28,7	31,8	33,9
Illes Canàries	21,0	21,6	23,2

Per tant, mentres Europa ens demana un 85% d'estudiants amb estudis postobligatoris les Illes Balears en tenia el 49,6% als curs 2009-10.

Una de les conseqüències de la baixa graduació en batxilletat és el baix percentatge de població de les Illes Balears que té entre trenta i trenta-quatre anys que ha assolit el nivell de formació d'educació superior (un altre dels vuit indicadors definits per fer el seguiment de l'estratègia 2020 de la UE), tot i que les dades d'Espanya se situen per sobre de la mitjana europea.

	Total			Homes			Dones		
	2001	2006	2011	2001	2006	2011	2001	2006	2011
UE	22,8	28,9	34,6	22,4	26,3	30,8	23,2	31,5	38,5
Finlàndia	41,6	46,2	46,0	33,6	37,1	37,1	49,6	55,3	55,0
França	29,5	39,7	43,4	28,3	35,2	39,1	30,6	44,1	47,6
Espanya	31,3	38,1	40,6	29,4	33,5	36,3	33,3	43,0	45,0
Illes Balears	20,8	32,7	31,3	19,6	24,0	28,7	22,3	32,3	34,0
Catalunya	33,2	37,4	41,3	31,5	29,7	34,4	35,0	45,8	48,6
Illes Canàries	26,2	28,8	31,2	25,5	27,2	29,5	27,1	30,5	32,8

La posició de les Illes Balears apareix endarrerida, com sempre. Per contextualitzar aquesta impressió, hem posat les dades de Finlàndia i França, països on les dones són també molt superiors als homes.

Consideram oportú adjuntar un gràfic presentat per directius del País Basc a les VII Jornades de Funció Directiva de FADESIB (Federació d'Associacions de Directors de Secundària de les Illes Balears), que mostra l'estructura, per nivells d'educació, de la població ocupada entre vint-i-quatre i seixanta-cinc anys a Europa, Espanya i al País Basc. Comprovam molt clarament la manca de qualificacions intermèdies. També hi és ressenyable el pes tan important de la mà d'obra poc qualificada. Podem concloure sense errors que, si reproduïssim les dades de les Balears, revelarien desequilibris encara més forts.

Per acabar, una mirada envers les primeres etapes del sistema i el context social

Poca gent sap que «tot comença a la primària», encara que ens esforçam a posar la mirada en la secundària. Així com altres vegades hem usat les taxes d'idoneïtat per mostrar que els alumnes no fan el curs que els correspondria, ara volem reproduir una taula de l'estudi *El fracaso...*, que recull els endarreriments acumulats en l'educació primària, per sexe i comunitat autònoma (curs 2006-07).

Comunitats	Total	Homes	Dones
Espanya	15,0	17,9	12,0
Andalusia	17,8	21,1	14,1
Illes Balears	23,3	27,6	18,6
Illes Canàries	22,4	27,1	17,4
Catalunya	8,6	9,9	7,1
Comunitat Valenciana	13,0	15,5	10,5
La Rioja	11,0	13,4	8,4
Madrid	13,9	15,9	11,8
Navarra	13,1	15,0	11,1
Ceuta	25,5	28,7	22,0
Melilla	20,6	23,3	17,4

Segur que trobaríem gent voluntariosa que tendria explicacions per a aquestes dades esfereïdores, però, com diuen els autors de l'estudi: *«Estos datos ponen en cuestión la hipótesis habitual de que el elevado abandono escolar de estas dos comunidades (Illes Balears i Illes Canàries) se deba esencialmente al atractivo del empleo turístico para los jóvenes, pues la mayor parte de este retraso es necesariamente anterior a cualquier posibilidad de empleo»*.

Per facilitar la tasca als qui vulguin cercar més raons, els aconsellam el capítol «Contexto de la educación», que apareix a cada una de les edicions de *Las cifras de la educación en España*, i la lectura de l'estudi de la Fundació La Caixa. Nosaltres hem volgut comparar algunes vegades les dades de les Illes Balears amb les de Catalunya i les Illes Canàries per raons òbvies: la primera té una llengua pròpia, com nosaltres, unes dades d'alumnat immigrant molt semblants i una distribució de centres entre públics i concertats també molt semblant; les Canàries estan, com les Balears, conformades per un conjunt d'illes abocades al monocultiu del turisme.